

T.C
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KORUMA VE BAKIM ALTINDA OLAN ERGENLERE YAŞAM
BECERİLERİ KAZANDIRILMASI
“GRUP ODAKLI SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİ ÖRNEĞİ”

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
NAZLİCAN GÜLTEKİN

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ARZU İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN

ANKARA-2020

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı çerçevesinde Nazlıcan GÜLTEKİN tarafından hazırlanan bu çalışma, aşağıdaki jüri tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 13 / 01 / 2020

Tez Adı: Koruma ve Bakım Altında Olan Ergenlere Yaşam Becerileri Kazandırılması Grup Odaklı Sosyal Hizmet Müdahalesi Örneği

Tez Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı - Soyadı, Kurumu)

İmza

Jüri Üyesi :Prof. Dr. Cengiz ÖZBESLER
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Öğretim Üyesi
Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

.....

Jüri Üyesi: Prof. Dr. Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN (Danışman)
Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

.....

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Seda ATTEPE ÖZDEN
Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Sosyal Hizmet Bölümü Öğretim Üyesi

.....

ONAY

Prof. Dr. İpek KALEMCI TÜZÜN
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Tarih: ... / ... /

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 16 / 12 / 2019

Öğrencinin Adı, Soyadı : Nazlıcan GÜLTEKİN
Öğrencinin Numarası : 21710103
Anabilim Dalı : Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı
Programı : Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Prof. Dr. Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN

Tez Başlığı: Koruma ve Bakım Altında Olan Ergenlere Yaşam Becerileri Kazandırılması
"Grup Odaklı Sosyal Hizmet Müdahalesi Örneği"

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 68 sayfalık kısmına ilişkin, **16/12/2019** tarihinde tez danışmanım tarafından **turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %12'dir. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

"Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını" inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:.....

ONAY

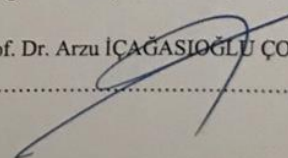
Tarih: 16/12/2019

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad,

İmza:

Prof. Dr. Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN

.....

En Değerlim Babam'a

TEŞEKKÜR

İlk olarak lisans eğitimimde danışmanlığını aldığım ve aynı zamanda yüksek lisans yaparken de tez danışmanlığını alma şansına sahip olduğum, desteğiyle bu çalışmayı tamamlayabilmemde cesaretlendiren, hiçbir zaman desteğini esirgemeyen, tam bırakacağım noktada beni yeniden motive eden değerli hocam Prof. Dr. Arzu İÇAĞASIOĞLU ÇOBAN'a teşekkürlerimi sunarım. Size minnettarım...

Lisans öğrenimimde olduğu gibi yüksek lisans öğrenimimde de beni sabırla dinleyen ve yol göstermeye çalışan ve her seferinde sen yaparsın diyip motive eden canım hocam Doç. Dr. Seda ATTEPE ÖZDEN'e teşekkür ederim.

Hayatım boyunca beni destekleyen, beni bıkmadan defalarca dinleyen, inanmam için umut veren, her yapmayacağım dediğimde beni cesaretlendiren, bugünlere gelebilmem için en çok emeğe sahip olan koca yürekli babama, anneme ve kardeşlerime sonsuz teşekkürler.

Yaşadığım bu zorlu süreçte, çalışmamı gerçekleştirebilmem ve geliştirebilmem için bana en büyük katkısı olan, anlayışını ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen yol arkadaşım Erhan BUDAK'ateşşekürü borç bilirim.

Yaşadığım iyi veya kötü her süreçte beni dinleyen yönlendiren yorulduğum her zaman benim her şeyin en iyisini yapabileceğime inandıran, maddi ve manevi olarak yanımda yer alan dostum İrem ALTUNBAY'a teşekkür ederim.

Bu süreçte hep sen en iyi şekilde tamamlayacaksın diyerek beni motive eden dostum Güler Sıla SALTİK'a teşekkür ederim.

Mesleğimin ilk yıllarında sahip olduğum, desteğini ve sevgisini benden hiç esirgemeyen yurttan kalan çocuklarıma teşekkür ederim.

Ve beni kuruluştan hiç bıkmadan dinleyen, yönlendiren ve her konuda yardımcı olmaya çalışan çok değerli hocam Sevgi TEKKANAT'a teşekkürü borç bilirim.

**KORUMA VE BAKIM ALTINDA OLAN ERGENLERE YAŞAM
BECERİLERİ KAZANDIRILMASI
“GRUP ODAKLI SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİ ÖRNEĞİ”**

ÖZET

Çocuklar aile içi sorunlar, ebeveynlerin fiziksel ve psikolojik sorunlarının varlığı, ebeveynlerinin birisinin ya da her ikisinin ölümü, ihmal ya da istismar, ekonomik sorunlar, çocuk yaştaki evlilikler, ebeveynleri tarafında terk edilmesi gibi pek çok sebepten ötürü korunmasız hale gelmektedir. Koruma altındaki çocukların karşılaştıkları sorunların çözümünde sosyal hizmet müdahaleleri hayati önem taşımaktadır. Bu araştırma kapsamında, 13-18 yaş arası kurum bakımı altında olan erkek ergenlere yaşam becerisi kazandırılması ve böylelikle ergenlerin güçlendirilmesi konusunda gruplarla sosyal hizmet müdahalesi yönteminin etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma, müdahale araştırması olarak planlanmıştır. Grup odaklı sosyal hizmet müdahalesi haftada iki gün ve toplamda on iki oturum süresince gerçekleştirilmiştir. Grup odaklı sosyal hizmet müdahalesiyle öncesinde ve sonrasında “Yaşam Becerileri Ölçeği” uygulanmış ve ergenlerin gruplarla sosyal hizmet müdahalesi öncesi ve sonrasında aldıkları puanlar karşılaştırılarak yaşam becerilerinde meydana gelen değişimlere bakılmıştır. Yapılan ön test ve son test puanlarına bakıldığında yapılan grup odaklı sosyal hizmet uygulamaları sonucu en olumlu değişim karar verme/problem çözme yaşam becerisinde olmuştur. En az gelişim gösterilen yaşam becerisi ise kişiler arası ilişki yaşam becerisi olarak gözlemlenmiştir. Ayrıca, ergenlerin, öfke kontrol yaşam becerisi ve stresle başa çıkma yaşam becerisi kazanımı ve güçlendirilmesinde de olumlu değişimler gösterdikleri ölçülmüştür. Bu sonuçların yanında, ergenlerin diğer yaşam becerilerini de geliştirerek grup sürecinden fayda sağladıkları gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Koruma ve Bakım Altında Olan Çocuk, Yaşam Becerileri ve Grup Odaklı Sosyal Hizmet Müdahalesi

GIVING LIFE SKILLS TO ADOLESCENTS IN ORPHANAGES “AN EXAMPLE OF GROUP ORIENTED SOCIAL WORK INTERVENTION”

ABSTRACT

Children are vulnerable and cared for due to many problems such as domestic problems, the existence of physical and psychological problems of the parents, the death of one or both of their parents and the consequence of their orphans, neglect or abuse, economic problems, marriages of children, abandonment by their parents. Social work intervention is vital in solving the problems faced by children under protection. In this study, the effectiveness of social work intervention with groups in terms of gaining and strengthening the life skills of male adolescents between the ages of 13-18 under institutional care was examined. Semi-structured group-oriented social work intervention technique was applied to male adolescents under protection and care. For this purpose, the research model was planned as intervention research. Group-oriented social work intervention was carried out twice a week for a total of twelve sessions. “The Life Skills Scale” test was applied before and after the group-oriented social work intervention and the changes in the selected life skills were evaluated by comparing the scores of the adolescents before and after the test. As a result of group-oriented social work practices comparing the scores of the adolescents before and after the test, the most positive change was measured in decision-making / problem solving life skills. The least developed life skill was observed as interpersonal relationship life skill. In addition, it has been measured that adolescents show positive changes in gaining and strengthening anger control life skills and stress coping life skills. In addition to these results, it was observed that adolescents benefited from the group process by developing other life skills.

Key Words: Child Under Protection and Care, Life Skills and Group Oriented Social Work Intervention

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vii
GİRİŞ	1
BÖLÜM I.....	4
1.1. Koruma ve Bakım Altında Olan Çocuk Tanımı.....	4
1.2. Koruma ve Bakım Tedbiri Alan Çocuklar İle İlgili Koruma Sistemi	4
1.3. Koruma ve Bakım Tedbiri Alan Çocuklar İçin Kurum Bakım Hizmet Modelleri.....	6
1.3.1. Çocuk Yuvaları.....	6
1.3.2. Yetiştirme Yurtları.....	6
1.3.3. Çocuk Destek Merkezi	6
1.3.4. Çocuk Evleri Sitesi	7
1.3.5. Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi	7
1.4. Koruma ve Bakım Altında Olan Çocukların Yaşam Becerilerini Etkileyen Faktörler	8
1.4.1. Stres	8
1.4.2. Problem Çözme	9
1.4.3. Karar Verme	10
1.4.4. Kişiler Arası İlişki	11
1.4.5. Öfke	12
1.4.6. Sosyalleşme ve Toplumla Bütünleşme.....	12
1.4.7. Suç	13
1.5. Koruma ve Bakım Altında Olan Çocukların Psiko-Sosyal Sorun ve İhtiyaçları	14
1.6. Gruplarla Sosyal Hizmet	15

1.6.1. Ergenlerle Gruplarla Sosyal Hizmet Uygulaması	16
1.7. Araştırmanın Problemi	19
1.8. Araştırmanın Amacı	19
1.9. Araştırmanın Önemi	20
1.10. Sayıtlar	20
1.11. Sınırlılıklar.....	20
1.12. Tanımlar	21
BÖLÜM II.....	22
2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	22
2.1. Araştırmanın Modeli	22
2.2. Çalışma Grubu.....	22
2.3. Veri Toplama Araçları ve Süreci.....	23
2.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması	23
BÖLÜM III	25
3. BULGULAR VE YORUM.....	25
3.1. Ergenlerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	25
3.2. Grup Odaklı Sosyal Hizmet Müdahalesine İlişkin Bulgular.....	29
3.2.1. Grup Planı.....	29
3.2.2. Üye Tanıtımı.....	32
3.2.3. Grup Süreci.....	35
BÖLÜM IV	54
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	54
4.1. Grup Odaklı Sosyal Hizmet Müdahalesine İlişkin Sonuçlar.....	54
4.2. Öneriler.....	56
KAYNAKLAR	59
EK 1: Ergen Bilgi Formu	64
EK 2: Yaşam Becerileri Ölçeği.....	66

EK 3: Başkent Üniversitesi Etik Kurul Onayı	67
EK 4: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Onayı.....	69

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Ergenlerin Sosyo-Demografik Özellikleri	25
Tablo 2. Grup Odaklı Sosyal Hizmet Uygulaması Kapsamında Yaşam Becerileri Ölçeğinden Alınan Puanlar.....	48
Tablo 3. Grup Odaklı Sosyal Hizmet Uygulaması Kapsamında Yaşam Becerileri Ölçeğinden Alınan Puanların Genel Değerlendirilmesi	51

GİRİŞ

İnsanlık tarihinden bu yana "korunmaya ihtiyacı olan çocukların" temel insani gereksinimlerinin sağlanması en önemli toplumsal konularından biri olmuştur. Ancak, dünya genelinde koruma ve bakım altında olan çocuk tanımı pek çok ülke tarafından zamana göre veya ülkeden ülkeye farklılık gösterebilmektedir. Çocuk Hakları Bildirgesi'ne göre ailesinin yanında bakımı sağlanamayan ya da çeşitli nedenlerle ailesi yanında iken korunamayan çocuklar devlet tarafından korunma altına alınmalı ve tekrar aile ortamı sağlanıncaya kadar devlet korumasında bakılması gerekliliği açıkça belirtilmiştir.

Çocukluk döneminin bitmesiyle yeni yaşam beklentilerinin ortaya çıkması, var olan beklentilerin değişmesi ve bireyin kişisel kimliğini kazanması için mücadele çabasına girdiği dönemlerinden biri olan adölesan dönemi; ergenin fizyolojik ve psikolojik değişimlere adaptasyon sağlamakta güçlük çektiği gelişimin en önemli dönemlerinden biridir. Çocukluk dönemin sonra ermesiyle başlayan hızlı değişimler ergenlik dönemin sonuna doğru fiziksel, cinsel ve psikolojik olgunlukla sonuçlanmaktadır (Geçtan, 1981).

Adölesan dönemine has duygu, düşünce, tutum ve davranışlar içinde olan ergenler, aile ve sosyal ilişkilerinde otoriteye karşı gelme, aile bireylerinin onun hakkındaki söylemlerini yok sayabilme, ani sevinç ve kırılmalar yaşama, kolay etkilene, radikal çıkışlar yapma, kurallara karşı gelme, sosyal çevresinde ön plana çıkma ve söz sahibi olma gibi farklı davranış biçimleri sergileyebilmektedir. Bunun gibi birtakım davranışlar sonucunda, ergenlerin eğitim başarı düzeyi olumsuz etkilenebilmekte ve kimi ergenlerde de sigara, alkol ve uyuşturucu gibi bir takım kötü alışkanlıklara yönelebilmektedir (Tuzcuoğlu, 1989). Bunun sonucunda, temel yaşam becerilerinin kazanılması gereken gelişimin önemli dönemlerinden biri olan ergenlik dönemi sarsıntılı geçmekte ve bu olumsuzluklar ergenin sonraki yaşamında kalıcı etkiler bırakabilmektedir. Ergenlik döneminde olup devlet koruması altında olan ergenlerde bu süreç çok daha sarsıntılı geçmekte ve buna bağlı olarak sağlıklı bir bireyin elde edinmesi gereken yaşam becerileri de sekteye uğramaktadır.

Çocuklar birçok farklı sebepten ötürü korunma ihtiyacı içinde bulunabilirler. Bunların başında anne ve/veya babanın vefat etmesi, aile bireyleri arasındaki problemler ve problemlerden ötürü ailenin parçalanması, çocukların terk edilmesi, çocukların ebeveynler tarafından ihmal ve istismar edilmesi, anne ve/veya babanın yaşadığı sağlık sorunlarının çocuğa yansması, ebeveynlerinin ruhsal bir engele sahip olması, ailenin yaşadığı ekonomik sorunlar, uyuşturucu ve alkol gibi zararlı madde bağımlılığı, çocukların suç

sürüklenmesi, eğitim durumlarının sekteye uğraması veya çocukların okula gönderilmemesi, çocukların hem fiziksel hem de sağlık gelişimlerinin risk altında olması, çocuğun engel durumunun olmasından kaynaklı olarak ailenin çocuğa bakamayacak durumda olması gibi farklı yaşam durumları yer almaktadır (Çetin, 2010).

Korunma ihtiyacı içinde olan çocukların devlet tarafından koruma altına alınması bir gerekliliktir. Bu ihtiyaç farklı bakım modelleri ile karşılanmaktadır. Kurum bakımı da bu modellerden biridir. Her ne kadar kurum bakımı bazı durumlarda gerekli olsa da yapılan çalışmalar çocuk koruma alanındaki bu şık uygulama örneğinin çocuklar (ergenler) üzerinde önemli sorunlara yol açtığını ortaya koymuştur. Her ne kadar kurum bakımı, çocukların aile ve çevrelerinde yaşadıkları olumsuz olaylardan uzak kalmalarını sağlasa da her çocukla ilgilenmeyi azalttığı, çocuğun bağ kurma ve ait olma ihtiyacını karşılayamadığı, çocuk adına her şeyin hazır olarak sunulması nedeniyle çocuğun kendi seçimlerini yapamadığı ve yaşantısını yönetemediği gibi önemli konularda sorunlar yarattığı da görülmüştür. Kurum bakımı çocuğun o anki yaşantısını ve sonraki yaşantısını olumsuz etkileyebilmektedir. Örneğin, Jackson ve Martin (1998) koruma altındaki çocuklar ile ilgili yaptığı çalışmalarında, yurttan ayrıldıktan sonra çocukların kendi başlarına bağımsız yaşamakta güçlük çektiklerini ifade etmişlerdir. Viner ve Taylor (2005) da yaptıkları çalışmada koruma altındaki bireylerin yüksek sosyal bir mevkiye ulaşmada başarısız oldukları ve özellikle erkeklerde işsiz kalma oranlarının yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmalar, korunma ihtiyacı olan bireylerin hem kurumda iken hem de kurumdan ayrıldıktan sonra hayatlarına sağlıklı birer birey gibi devam etmeleri için farklı açılardan ve yeni sosyal stratejiler geliştirilerek desteklenmelerinin gerekliliğini ön plana çıkarmaktadır. Kurum bakımı altındaki ergenlere günlük yaşama ilişkin becerilerin kazandırılması gerekliliği bu alandaki en önemli amaçlardan biridir.

Yaşam becerilerinin kazandırılmasında grupta çalışma, sosyal hizmet mesleğinin uyguladığı metotlardan biridir. Grup çalışmasının temelinde, bireylerin sosyal gereksinimlerin karşılanması, bireyin mevcut olan ve olacak bireysel ve toplumsal (grupsal) engelleri ortadan kaldırmak amaçlanmaktadır. Grup çalışmasının amacı, hedef kitlesinin sosyal çevresiyle yaşadığı problemleri ortadan kaldırarak bireyleri sosyal çevreleriyle daha uyumlu hale getirmek ve bu bireyleri topluma faydalı birer bireyler olarak yaşamlarına devam etmelerine destek olmaktır (Bulut, 2013, s.18).

Adölesan döneminde çeşitli sebeplerden dolayı korunma ihtiyacı içinde olan çocuklara çeşitli sosyal hizmet müdahaleleri (mikro, makro vb.) uygulanabilmektedir.

Korunmaya ihtiyacı olan ergenler ile literatürde yapılan çalışmalarda grup odaklı sosyal hizmet müdahalelerinin olumlu sonuçlar verdiği belirtilmektedir.

Bu araştırma kapsamında, 13-18 yaş arası kurum bakımı altında olan erkek ergenlere yaşam becerisi kazandırılması ve böylelikle ergenlerin güçlendirilmesi konusunda gruplarla sosyal hizmet müdahalesi yönteminin etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

BÖLÜM I

Bu bölümde ilk olarak koruma ve bakım altında olan çocuk tanımı yapılacaktır. Daha sonra ülkemizde koruma ve bakım tedbiri alan çocuklar ile ilgili koruma sistemlerinin alt yapısını oluşturan ve Çocuk Hakları Sözleşmesi, 2828 Sosyal Hizmet Kanunu ve 5395 Çocuk Koruma Kanunu olarak belirtilebilecek en temel yasal çerçeve kısaca açıklanılıp, koruma ve bakım tedbiri alan çocuklar için kurum bakım hizmet modelleri tanıtılacaktır. Sonrasında ise koruma ve bakım altında olan çocukların yaşam becerilerini etkileyen faktörler irdelenilip, dezavantajlı konumdaki bu çocukların yaşantısını önemli derecede etkileyen, kazandırılması önemli olan bazı yaşam becerileri kısaca açıklanılacaktır. Daha sonra koruma ve bakım tedbiri alan çocukların psiko-sosyal sorun ve ihtilaçları açıklanılacaktır. Son olarak, ergenlerle gruplarla sosyal hizmet müdahalesi uygulaması, uygulamanın önemi ve sosyal hizmet uzmanının rolleri açıklanacaktır.

1.1. Koruma ve Bakım Altında Olan Çocuk Tanımı

Koruma ve bakım altında olan çocuk, ihmal ve istismara açık olup ve/veya uğramasından dolayı temel yaşam becerilerinin kazanılmasında diğer yaşlılarına göre geride kalmış yüksek riskli gruptur.

Çocuklar din, dil, ırk, cinsiyet v.b ayrımı yapılmaksızın hukuki açıdan doğumdan yetişkin bir birey olana kadar eşit olmasına rağmen, ihmal ve istismar sebebiyle dezavantajlı bir grup haline gelmektedir (Elmacı, 2010).

Çocuklar aile içi sorunlar, ebeveynlerinin fiziksel ve psikolojik sorunlarının varlığı, ebeveynlerinin birisinin ya da her ikisinin ölümü ve buna bağlı olarak çocukların kimsesiz kalması, ebeveynlerinin madde bağımlısı olması, gayri resmi evlilik sonucu doğması, ihmal ya da istismar, ekonomik sorunlar, çocuk yaştaki evlilikler, ebeveynleri tarafında terk edilmesi, temel eğitim haklarının sağlanmaması, ahlaki olmayan yöntemlerle para kazanılmaya itilmesi (dilendirilemesi, hırsızlık, çocuk işçiliği vb.), bedensel ve ruhsal gelişimin risk altında olması gibi pekçok çeşitli nedenlerden dolayı risk faktörlerine açık hale gelmekte ve bunlara bağlı olarak koruma ve bakıma muhtaç birer bireye dönüşmektedir.

1.2. Koruma ve Bakım Tedbiri Alan Çocuklar İle İlgili Koruma Sistemi

Anne-baba yoksunluğu, ebeveynlerin boşanma veya ebeveynleri arasındaki olumsuz davranışlara şahit olup etkilenen çocuklar, bölünmüş aileden gelme ve diğer aile problemleri, ekonomik yoksunluk, işsizlik, borçlanma, yetersiz beslenme, fiziksel koşullar, sosyal ve kültürel özellikler, ailenin çocuğa duygusal şiddet uygulaması (çocuğun ilgi alanına girmeyen isteklerde bulunulması ve başarılı olunması istenmesi) ailede sıkıntı oluşturarak çocuğun ihmal ve istismarına yol açabilmektedir.

Çocuk Hakları Bildirgesinin 18 ve 21. maddelerine göre; ailesinin yanında bakımı sağlanamayan ya da çeşitli nedenlerle ailesi yanında iken korunamayan çocuklar, kanunlar kapsamında kurum bakımı hizmet modelinden yararlandırılmakta ve tekrar aile yaşantısına geri dönebileceği şartlar sağlanana kadar devlet koruması altına alınmaktadır. 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu gibi kanunlarla ülkemizde çocuk hakları koruma altına alınmıştır. Çocuğu korumanın hedefi, çocuğu topluma kazandırmaktır. Çocuk haklarını koruyan bu kanunların amacı ise ulusal ve uluslararası düzeyde korunma ihtiyacı olan çocukların kendi ihtiyaçlarını kendisi karşılayabilecek bir birey olana kadar koruma altına almaktadır.

Türkiye 1990 yılında Çocuk Hakları Sözleşmesini kabul etmiş ve 27 Ocak 1995 tarih, 22184 sayılı Resmî Gazete’de yayınlanan 4058 sayılı kanunla onaylanarak bütün çocukların iyilik halinin sağlanmasını savunan ulusal hukuki bir belge haline gelmiştir. Çocuk Hakları Sözleşmesi ile çocuğun gerekli temel gereksinimlerinin karşılanmasını ve vasfi ebeveynleri kadar, toplum ve devletin de yükümlülüğü olarak belirlenmiş ve koruma kapsamına alınmıştır. Çocuk haklarının en üst seviyede korunması amacıyla 2002 ile 2004 yılları arasında çıkarılan kanun ve yasalarla Çocuk Hakları Sözleşmesi standartlarına ulaştırılmaya çalışılmıştır (Yolcuoğlu, 2009). Süre gelen zaman içerisinde ise ülkemizde çocuk hakları savunuculuğunu yapan 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu ve 5395 Çocuk Koruma Kanunu oluşturulmuştur.

2828 Sosyal Hizmetler Kanununda Korunmaya İhtiyacı Olan Çocukları “beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olan, anne veya babasız, anne veya babası veya her ikisi de belli olmayan, anne ve babası veya her ikisi tarafından terk edilen, anne veya babası tarafından ihmal edilip; fuhuş, dilencilik, alkollü içecekler veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen dezavantajlı çocuklar” olarak belirtmiştir.

Korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasını, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasını, kanun kapsamında verilen danışmanlık, eğitim, bakım, sağlık, barınma gibi tedbirler, çocuğun üstün yararı göz önünde bulundurulmasını,

öncelikle kendi aile ortamında korunmasının sağlanması ile yaşına ve gelişimine uygun eğitim ve öğreniminin desteklenmesini, kişiliğinin ve toplumsal sorumluluğunun geliştirilmesini sağlamak amacıyla 5395 Çocuk Koruma Kanunu ile koruyucu ve destekleyici tedbirler oluşturulmuştur. Aynı zamanda bu tedbirlere ek olarak Acil korunma kararı alınıncaya kadar geçen süre zarfında çocuk; sosyal hizmetler il müdürünün oluru ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumunun hizmet modellerinden birine yerleştirilebilmektedir.

1.3. Koruma ve Bakım Tedbiri Alan Çocuklar İçin Kurum Bakım Hizmet Modelleri

1.3.1. Çocuk Yuvaları

Çocuk yuvaları, 0-12 yaş grubundaki korunma ihtiyacı olan çocuklar ve 12 yaşını doldurmuş ama bir takım özel koşullara sahip kız çocuklarının tek başlarına hayatlarını devam ettiremeyecek durumunda olması durumunda, bu çocukların barınma ve eğitim ihtiyaçlarını, psikolojik ve sosyal gelişimlerini, sağlıklı ve topluma yararlı bir birey olma yolunda iyi alışkanlıklarının kazanmalarını sağlamakla ilgili ve yükümlü yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır. Ebeveylelerinin ikisi veya birinin vefatı, ebeveylelerinin kim olduğu belli olmayan, ebeveyleleri tarafından terk edilen veya ebeveylelerinden biri ya da ikisi tarafından ihmal edilen çocuklar çocuk yuvalarında kalabilmektedir. Bu gruptaki çocuklar toplum içinde çok kırılgan bir kitle olup, uyuşturucu ve alkol bağımlılığı gibi kötü alışkanlıkların yanında, başkaları tarafından zorla dilenmeye, hırsızlığa, fuhuşa itilebilmektedir. Çocuk yuvaları, yüksek risk konumundaki bu gruptaki çocukların karşılaşılabileceği olumsuzlukları minimize edebilen ve bu çocuklara bireysel ve toplumsal yaşam becerileri kazandırabilen en önemli sosyal hizmet kuruluşların başında gelmektedir.

1.3.2. Yetiştirme Yurtları

Yetiştirme yurtları; 13-18 yaş arası korunmaya ihtiyacı olan çocukları korumak, bu yaş grubundaki çocukların her türlü ihtiyaçlarını karşılamak, kötü alışkanlıklar kazanmalarının önüne geçmek, takibini yapmak, yaşam becerileri kazandırmak ve geliştirmek, yetiştirme yurtlarından ayrılmadan önce kendi ayakları üzerinde durmalarını ve topluma yararlı bir vatandaş olabileri için bir iş veya meslek sahibi olmalarını sağlamakla ilgili ve yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

1.3.3. Çocuk Destek Merkezi

Çocuk destek merkezleri suç işlemeye itilmiş, suç mağduru olması veya yaşadığı sosyal çevrede birtakım tehlikelere maruz kalması sebebiyle haklarında bakım tedbiri veya koruma kararı verilen çocuklardan, sosyal ve psikolojik desteğe ihtiyaç duyduğu belirlenenlerin bu ihtiyaçları karşılanana kadar geçici süre ile bakım ve korunmalarının sağlandığı yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır. Çocuğun çocuk destek merkezinde kaldığı süre içerisinde ailesi, yakın çevresi ve toplumsal ilişkilerinin normalleşmesini sağlamak için birtakım çalışmalar yürütülür. Çocukları mağduriyet, suça itilme, yaş ve cinsiyet durumuna göre ayrı ayrı gruplayan uzmanlaşmış kuruluşlarıdır.

2828 sayılı kanunun değişen veya iptal edilen maddesi olmadan 06/06/1997’ de yürürlüğe giren KHK-572/5 maddesi 06/02/2014 te değişikliğe uğrayarak 6518/14 maddesi 19/02/2014 tarihinde yürürlüğe girerek Çocuk Destek Merkezlerinin kuruluş amacını ortaya koymuştur.

1.3.4. Çocuk Evleri Sitesi

Haklarında koruma ve bakım tedbiri verilen 0-18 yaş arası çocukları korumak, ihtiyaçlarını karşılamak ve bir iş veya meslek sahibi yapmak, takiplerini yapmak ve tercihen bulunduğu ilde çocuk yetiştirilmeye uygun yerlerde (okul ve hastahaneye yakın vb.) konumlandırılan sosyal hizmet kuruluşlarından birisidir. Apartman dairesinde veya müstakil evlerde beş ile sekiz çocuğun beraber kaldığı ev tipi kurumlardır. Bu kuruluşların en güçlü yanları, korunma ve bakım tedbiri verilen çocukların barınma ihtiyacını sosyal toplumdaki soyutlamadan sağlaması ve burada kalan çocukları ev tipi yaşam imkânları ile çocuğu aile ortamı içinde yetiştirmesidir. Çocuğun sosyal hayata uyumlarını kolaylaştıran bu yapılar, aynı yerleşim alanında birden fazla ev tipi sosyal hizmet yapılarından oluşur.

2828 sayılı kanun kapsamında 5579 kanunun 3. ve ek 7. Maddeleri değiştirilerek veya iptal edilerek 01/02/2007 tarihinde 1. Madde olarak eklenmiş, fakat 06/02/2014 tarihinde ise değişikliğe uğrayarak 19/02/2014 tarihinde 14. Madde de yer alan “Çocuk Evleri Sitesi” yönetmeliğinin amacını ortaya koymuştur.

1.3.5. Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi

Çocuk evleri koordinasyon merkezi, korunma ve bakım altında bulunan 0-18 yaş arası çocukların yaşadığı çocuk evlerinin il ve ilçelerde planlanmasını, ihtiyaca göre yeni çocuk evlerinin açılmasını, çocuk evlerinin ihtiyaçlarının belirlenmesini ve bu ihtiyaçların teminini sağlamasını, çocuk evlerinin denetim ve kontrolünün yapılmasını, ihtiyaç dorultusunda gerekli her türlü harcamanın yapılmasını ve diğer çocuk evleri arasındaki bağlantı, uyum ve düzeni sağlamak amacıyla kurulmuştur.

2828 sayılı kanun kapsamında olan 11/10/2011 tarihinde eklenen 3. Madde KHK-662 /10. Madde olarak 02/11/2011 tarihinde “Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezi” yönetmeliği olarak yürürlüğe girmiştir.

1.4. Koruma ve Bakım Altında Olan Çocukların Yaşam Becerilerini Etkileyen Faktörler

Çocukluk döneminden yetişkinlik dönemine geçiş sürecinde ergen bireylerin kazanması beklenen yaşam becerileri; kendi benliklerin farkına varma, kendi kişisel bakımlarını yapma, kendilerini başkalarının yerine koyma, sorgulama yeteneği, farklı ve yaratıcı düşünme, karşılaştıkları sorunları çözebilme, sosyal ilişki kurma, stresle başa çıkma, duygularını kontrol etme, birtakım amaçlar edinme ve o doğrultuda bir şeyler yapma, kariyer planlama yeteneklerine sahip olma olarak belirtilebilir. Ergenler, bu yaşam becerilerini kazanırken içinde bulunduğu çevrenin sosyo demografik özelliklerinden, aile yapılarından, arkadaşlarından, öğrenim gördüğü okuldan, sosyal çevrelerinden ve diğer çeşitli etkenlerden etkilenmektedirler (Ulus, 2018).

Bu beceriler tüm ergenler açısından önemlidir. Ancak kimi zaman ciddi travmatik yaşantılarla korunma altına alınan ergenler açısından bu becerilerin kazanılabilmesi bazı durumlarda neredeyse hayati olabilmektedir. Bu ergenler ihmal veya istismar mağduru oldukları için kendilerini değersiz hissedebilmekte ve sosyal ilişkilerinde problemler yaşayabilmektedirler (Yavuz, 2005, s. 127). Bazı durumlarda ise yaşitlarına göre genellikle daha öfkeli ve asi oldukları ya da sessiz ve içlerine kapanık oldukları gözlenmiştir. Bir diğer taraftan da bu çocuklar mutsuz ve hayattan beklentileri olmayıp genellikle çevrelerinde olan her şeyden şikâyetçi oldukları gözlemlenmiştir (Bilen, 2004, s. 234). Kurum bakımı altında yetişen çocukların yaşadıkları problemler arasında sosyalleşme sorunlarının da olduğu bilinmektedir. Bu açılarından bakıldığında yukarıda sıralanan yaşam becerileri kurum bakımı altındaki ergenlerin karşılaştıkları sorunlarla baş edebilmelerini sağlamaları açısından önem taşımaktadır.

Aşağıda ergen bireylerin sahip olması gereken bazı yaşam becerileri ve bu yaşam becerilerini etkileyen faktör daha detaylı açıklanmıştır. Bu faktörler çalışmanın odağı nedeniyle kurum bakımı altındaki ergenlerin özellikleri ve ihtiyaçları çerçevesinde açıklanmıştır.

1.4.1. Stres

Korunma ve bakım altında olan ergenler buldukları durum ve yaşadıkları travmaların doğası gereği birçok probleme sahiplerdir. Bu sorunlara ek olarak yaşadıkları koşullar onları başka problemlerle de karşı karşıya getirmektedir. Piko (2001) yaptığı bir çalışmada, adölesan döneminde stresle başa çıkma yöntemlerinin ergenin sağlıklı sosyal ilişkiler kurmasını, bedensel olarak iyi olma durumunu ve psikolojik olarak iyi olma durumunu önemli derecede etkilediğini ifade etmiştir. Ergenlik döneminde ergenlerin sosyal, fiziksel ve psikolojik gelişimlerinin sağlıklı ilerleyebilmesi için bir yaşam becerisi olan stresle baş etme gerekliliğinin üzerinde durmuştur. Ergenlik döneminde yaşanan stresin ve bu stresi minimize etme yollarının bireyin yetişkin dönemindeki psikolojisi üzerinde etkisi olduğunu ileri sürmüştür.

Stresle baş etme temel yaşam becerilerinden biridir. Koruma ve bakım altında olan ergenlerin daha yoğun bir stres altında oldukları aşikârdır. Karşılaşılan problemler ve problemlerle baş edememe durumu stres kaynağının temel sebebidir. Gürvardar (2001) yaptığı çalışmada temel stres faktörlerinin; bedensel, bireysel ve toplumsal gelişim ve değişim, hemcinsleri veya karşı cinsleri ile sağlıklı sosyal ilişkiler kuramama, gelişen cinsel arzularını kontrol edememe, ruhsal gelişim ve değişim, kendine az değer verme, kendisi ile ilgili konularda doğru tespitler yapamama, depresif ruh hali, gelecek beklenti ve istekleri ile ilgili yaşadıkları sorunlar, umutsuzluk, kaygı ve tedirginlik olduğunu belirtmiştir. Tüm bu stres yapıcı ve artırıcı etkenler ergen bireyde hem fiziksel hemde duygusal sorunlar yaratmaktadır. Bu sorunların başında uyku bozuklukları, mide ve baş ağrısı, sindirim sistemleri problemleri, psikolojik rahatsızlıklar, asabi olma ve halsizlik gelmektedir. Yaşanılan bu stres hali koruma ve bakım altında olan ergenlerin kötü alışkanlıklar edinmesine de sebep olabilmektedir. Bunlar; sigara içme, alkol alma, karşı cinsle konuşurken heyecanlanma, yalnız kalmak isteme, kendini yalnız hissetme, özlemini çektiği şeylerin hayallerini kurma, sakarlık ve evinden, okuldan kaçma gibi problemler olan davranışlar göstermesine sebep olmaktadır.

Dezavantajlı bu ergen grupları ile stresle başa çıkma becerisi kazandırılması gerekmektedir. Pehlivan (1995) yaptığı çalışmada bu gruptaki ergenlere stresle başa çıkma yeteneği kazandırılmaya çalışılırken; beden ve ruh sağlıklarını korumak ve geliştirmek için nefes alıp verme ve fiziksel egzersizler yapma, sportif faaliyetlere katılım, sosyal ve psikolojik destek alma, sanatsal ve sosyal etkinliklere katılma, değerler eğitimi, zamanı verimli kullanma yönetimi gibi çalışmaların yapılmasının faydalı olacağını belirtmiştir.

1.4.2. Problem Çözme

Problem çözme beceresi bir bireyin sahip olması gereken en temel yaşam becerilerinden biridir. Danışık (2005) yaptığı çalışmada problem çözme yetisinin, ergenin kişiliğini kazanma ve sosyal çevresiyle sağlıklı ilişkiler kurabilmesi aşamasında en önemli yaşam becerilerinden biri olduğunu belirtmiştir. Yine bu çalışmada, ergende sağlıklı bir kişiliğin gelişmesinde problem çözme ve öfke kontrol etme yeteneğinin olması gerekliliğinden bahsetmiştir. Ayrıca, bu iki edinimin arasında anlamlı bir bağ olduğu sonucuna varmıştır. Bedel ve Arı (2011) da problem çözme becerisi olan ergin bireylerin öfkesini kontrol edebildiği, öfkesini kontrol edebilen bireyin de karşılaştığı problemleri daha iyi anlama, özümseme, çözme ve farklı çözüm önerileri geliştirerek daha doğru kararlar verebildiğini belirtmiştir.

Korunma ve bakım altında olan ergenlerde yaşadıkları birtakım travmalardan ötürü karşılaştıkları problemleri çözmeye uğraşsalar dahi güzel ve olumlu bir sonuç elde edemeyecekleri inancı hakimdir. Bu durum problem çözme becerisi kazanımını olumsuz etkilemektedir. Bir diğer taraftan yaşadığı psikolojik sorunlar ergen bireyde davranış bozukluğu yaratabilmekte ve bu durum da problem çözme yetisi kazanımını sağlamasının önüne geçmektedir (Yolcuoğlu, 2010).

Koruma ve bakım altında olan ergenlerin problem çözme yaşam becerisi kazanmaları ve güçlendirilmesi için aynı tip karakterde olan ergenlerin aynı yurt ortamında olması, çocukların yaş ve gelişim özelliklerine göre ayrılmaları, çocuğun güçlü olduğu yönler ortaya çıkarılarak özgüven oluşturulmaya çalışılması, bireysel ve grup odaklı eğitimlerin verilmesi gibi çözüm önerileri getirilebilir (Bedel ve Arı, 2011).

1.4.3. Karar Verme

Adölesan dönemi, bireyin fiziksel ve psiko-sosyal gelişimlerin ve değişimlerin hızlı olduğu, ergenin yaşamında yeni şeyler görüp öğrendiği, yaşam biçiminin değiştiği, hem kişisel hemde toplumdaki konumunu öğrendiği yaşamın önemli evrelerinden biridir. Başka bir deyişle bu dönem, kişiliğin olgunlaştığı ve bireysel kimliğin ön plana çıktığı bir dönemdir. Schvенеveldt ve Adams (1983) yaptıkları çalışmada, ergenlerin karar verme mekanizmalarının buldukları yaşa, zamana, karşılaştıkları problemlere, sosyal statülerine, ekonomik durumlarına, cinsiyetlerine göre farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Bir diğer taraftan ergenler makul bir karar vermek istedikleri zaman ebeveynlerinden, yakınlarından, akranlarından etkilenebilmekte ancak kimi durumlarda da sorumluluk almaktan kaçınabilmektedirler. Bu çerçevede içsel kontrol becerisine sahip ergenlerin genellikle olumlu kişilik özelliklerine sahip oldukları gözlemlenmiştir. Ergenlik

döneminde benlik oluşumu sırasında ergenlerin olaylara karşı gösterdikleri içsel tutum ve davranışlar; ergenlerin karar verirken kullandıkları yöntemleri ve sorunları aşma düzeylerini etkilemektedir (Bacanlı ve Sürücü, 2006: 13)

Değişim ve gelişimin ön planda olduğu ergenlik döneminde yaşamın varolan karmaşıklığı, önceliklerin ve ilgi alanlarının çeşitliliği ve yüzleşilen sorunlar günümüz teknoloji çağında farklılaşmıştır. Günümüz hızlı değişen dünyasında ergenler sorumluluklarını üstlenme ve bunları önem sırasına koyabilme, çağdaş sosyal bir ortamda üretken olma, sosyal, zihinsel ve bireysel isteklerini en iyi şekilde gerçekleştirme konularında başarılı olmak için doğru değerlendirme ve karar verme becerisini kazanmış olmalıdırlar.

Korunma ve bakım altında olan ergenlerde doğru değerlendirme ve karar verme becerisi ergenin yaşadığı travmatik olaylar nedeniyle istenilen düzeyde olmayabilmektedir. Ergen bireylerin güçlü olduğu yönler ortaya çıkarılarak özgüven oluşturulmaya çalışılması, bireysel ve grup odaklı eğitimlerin verilmesi gibi çözüm önerileri ergenlere bu becerinin kazandırılmasında işlevsel olabilmektedir.

1.4.4. Kişiler Arası İlişki

Birey olmanın en temel gereksinimlerinden ve olmazsa olmazlarında biri de kuşkusuz bireylerin birbirleriyle kurdukları ilişkilere dir. Kişiler arasında kurulan ilişkiler bireyin temel psikolojik ihtiyaçlarından biridir. Temel psikolojik ihtiyaçların başında, diğer bireylerle sevgi alışverişinde bulunmak, güzel dostane ve/veya gönül ilişkileri kurabilmek, yaşadığı ortamda diğer bireyler tarafından kabul edilmek ve onaylanmak gelmektedir. Atlı ve Kutlu (2012) yaptıkları çalışmada, korunma ve bakım altında olan ergenlerin fiziksel (maddi) ihtiyaçlarının yeterince karşılandığını, fakat bireysel gelişimleri açısından psikolojik ihtiyaçlarının tam olarak karşılanmadığını ifade etmişlerdir. Kurum ortamında yaşayan ergenlerin fiziksel ve barınma koşulları ne kadar iyi olursa olsun, ergenlerin içten samimi duygular hissetme, dokunma, sarılma, duygusal, zihinsel, toplumsal kaynaşma ile öğrenme arzularının tam anlamıyla karşılanmadığını belirtmişlerdir. Bu nedenle ergenler, kurdukları sosyal ilişkilerde tedirgin olmakta, arkadaşlık ilişkileri kurmak ve sürdürmekte güçlükler yaşamaktadırlar.

Koruma ve bakım altında olan ergenlerin hem birbirleriyle hemde sosyal çevreleriyle sağlıklı ilişkiler kurabilmesi ve var olan ilişkilerinin iyileştirilmesi için grup odaklı sosyal hizmet müdahalesinin yapılması, grupça bir takım sosyal aktivitelerin yapılması, ergenlerin

kültürel ve sanatsal aktivitelere katılmalarının sağlanması, takım sporlarına katılmalarının özendirilmesi gibi çözüm önerileri getirilebilir.

1.4.5. Öfke

Adölesan döneminde anne ve/veya babası vefat etmiş ergenlerde ya da anne ve babası boşanmış koruma altına alınan ergenlerde öfke, asi ve asabi olma, asosyal ve kendine dönük saldırganca davranışlar görülebilmektedir. Bu ergenler, korunma ihtiyacı içinde olmalarından dolayı, kendilerini küçük görme, içe kapanık olma, öfkeli, asabi ve dışa yönelik saldırgan davranışlar da sergileyebilmektedirler (Köknel, 1996). Bunun yanı sıra koruma ve bakım altında olan ergenler genel olarak gelecekları hakkında kuşku duymaktadır. Bu kaygı da ergenlerde bazı davranış bozukluklarının ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Kesen, Deniz ve Durmuşoğlu, 2007).

Bir çalışmada, ergenlik döneminde ergenlerin bulunduğu ve büyüdüğü aile veya kurum ortamının bireyin sağlıklı bir birey olarak yetişmesi için gerekli maddi ve manevi olanakları karşılamaması durumunda bunun ergenlerin yaşamlarının sonraki aşamalarını da olumsuz etkileyebildiği belirlenmiştir. Öfke kontrolünü yapamamak ergenin o anki ve sonraki yaşantısında ciddi sorunlarla karşılaşmasına yol açabilmektedir. Fakat öfke duygusunun yarattığı enerji faydalı olarak kullanıldığı zaman, öfke normal ve sağlıklı bir duygu olarak ifade edilebilmektedir. Ergenlerin oluşan öfke duygularından yapıcı bir şekilde faydalanabilmeleri için bu bireylerin öfke duygusunu ve bu duygunun temel nedenlerini tanımalarını sağlamaları, ifade etme şekillerini fark etmeleri ve uygun öfke ifade etme şekillerini öğrenmeleri önemlidir (Tambağ ve Öz, 2005).

1.4.6. Sosyalleşme ve Toplumla Bütünleşme

Korunma ve bakım altında olan çocuklar, “koruma ve bakım altında olan çocuk” tanımında da yapıldığı gibi aile içi sorunlar, ebeveynlerin fiziksel ve psikolojik sorunlarının varlığı, ebeveynlerinin birisinin ya da her ikisinin ölümü ve buna bağlı olarak kimsesiz kalması, ebeveynlerinin madde bağımlısı olması, gayri resmi evlilik sonucu doğması, ihmal ya da istismar, ekonomik sorunlar, çocuk yaşta evlilikler, ebeveynleri tarafında terk edilmesi, temel eğitim haklarının sağlanmaması, ahlaki olmayan yöntemlerle para kazanmaya itilmesi (dilendirilmesi, hırsızlık, çocuk işçiliği vb.) gibi birçok sebepten ötürü koruma altına alınmaktadırlar. Bu durumlara bakıldığında bunların ciddi travmalara yol açabilecek durumlar olduğu söylenebilir. Bu nedenle ergenler yalnızca kurumda kaldıkları süreçte değil sonrasında da sağlıklı sosyal ilişkiler kurmakta zorlanmaktadırlar (Öztürk ve Ünal, 2015). Gökbayrak (2005) da yaptığı çalışmada, kurum bakımında olan

ergenlerin sosyal ve toplumsal problemler yaşadıkları için toplumdan dışlanma tehdidiyle karşılaşmalarını ifade etmiştir. Kaya (2003) yaptığı çalışmada koruma ve bakım altında bulunan çocukların sağlıklı sosyal ilişkiler kurmak istedikleri, arkadaşlıklar kurmaya meyilli oldukları ama bunu nasıl yapacaklarını bilemediklerini ve çekindiklerini belirtmiştir.

1.4.7. Suç

Koruma ve bakım altında olan ergenlerin suç işleme ve suça sürüklenme potansiyeline sahip dezavantajlı bir grup olduğu önceki bölümlerde kısaca değinilmişti. Koruma ve bakım altında bulunan ergenler yaşadıkları travmatik olaylardan dolayı öfkeli, sinirli ve asi olabilmektedirler.

Aile, bireylerin beraber yaşamayı, sosyalleşmeyi, her konudaki tutum, düşünce, davranış alanlarında ilk deneyimlerini kazandığı yerdir. Fakat anne ve babanın boşanması, ebeveylelerinden birinin ya da her ikisinin vefat etmesi, ebeveylelerden birinin evi terk etmesi, savaş veya işgal sonucu aileyle tamamen ya da bir süreliğine bağların kopması gibi travmatik durumlar kişilerin sosyal ve psikolojik gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. Ergenlerin, koruma ve bakım altında olmasını gerektiren bu gibi ağır problemler ergende bir takım davranış problemlerine neden olabilmektedir. Nitekim yapılan araştırmalar toplumdaki tüm dezavantajlı grupların suç işleme potansiyeli olmadığını ortaya koysa da parçalanmış aile ile suçlu davranış arasındaki ilişkiler hakkında ciddi varsayımlar bulunmaktadır (Avcı, 2011).

Avcı (2011) yaptığı araştırmada, eşlerde boşanma, ebeveyn kaybının olması, eşlerden birinin evi terk etmesi, ailede bağların kopması gibi durumlar çocuğun sosyalleşme sürecini olumsuz etkilediğini söylemiş ve bu durumun çocukta travmalara ve sosyal çevresiyle sorunlara, travma sonrası stres bozukluğuna ve suçlu davranışlara yönelime yol açtığını ifade etmiştir.

Son yıllarda suça sürüklenen çocukların oranının hızla arttığı tespit edilmiştir. Türkiye’de son beş yıllık dönemde güvenlik birimine suça sürüklenme ile gelen veya getirilen çocuk sayısında belirgin bir artış olduğu görülmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)’nin verilerine göre “2008 yılında güvenlik birimine getirilen suça sürüklenen çocuk sayısı 62.430 iken 2012 yılında bu sayı 100.831 olmuştur. Bununla yanında 2001 yılında 87.206, 2010 yılında 133.201, 2011’de ise 141.412 çocuk hakkında kamu davası

açılmış olup 2001 yılında 5.728, 2010 yılında 13.195, 2011 yılında ise 13.016 dosyada hürriyeti bağlayıcı cezasına hükmedilmiştir” (Saruç ve Güneş, 2014).

Aslan (1997) koruma ve bakım altında olan ergenlerde fiziksel şiddete başvurma, itaatsizlik, okuldan ya da işten kaçma ve otoriteye karşı gelme gibi problemlerin görüldüğünü söylemiştir.

1.5. Koruma ve Bakım Altında Olan Çocukların Psiko-Sosyal Sorun ve İhtiyaçları

İhmal ve istismar sebepleriyle kurum bakımında olan ergenlerin fiziksel, ruhsal, duygusal ve davranışsal ve iletişim problemleri yaşadıkları bilinmektedir. Kurum bakımı altında olan ergenlerde gözlemlenen ruhsal problemler ergenlik döneminin getirdiği değişimler nedeniyle daha çok hissedilebilmektedir (Akgün, Subaşı Bayboğa ve Kublay, 2012).

Gürvardar (2001) tarafından yapılan bir araştırmada ise koruma ve bakım altında olan ergenlerde fiziksel ve sosyal değişim, karşı cinsle arkadaşlık kurma ve cinsel konularda bilinçli davranmanın daha az olduğu bu ergenlerin benlik saygılarının ve gelecek beklentilerinin düşük olduğu, ergenlerde depresyonun ve yalnızlığın, umutsuzluğun ve sürekli kaygının yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Çetin’in (2004) kurum bakımı altında olan ergenlerin benlik saygıları ve ergenlerde gözlemlenen psikolojik belirtileri üzerine yaptığı araştırmada; kurum bakımı altında olan ergenlerin psikolojik tanılarının ebeveynleri ile yaşayan ergenlere göre çok daha fazla olduğu görülmüştür.

Punar’ın (1988) araştırmasında koruma ve bakım altında olan ergenlerin sürekli kaygı puanlarının yüksek olduğunu belirtmiştir. Yaşar’ın (1996) Elâziğ ve Malatya illerinde yaptığı araştırmasının sonucunda ise; 13-18 yaş grubu ergenlerin %51’inde depresyon, %39,9’unda paranoid reaksiyon, %39,2’sinde fobi ve %32,9’ında anksiyete olduğu görülmüştür. Koruma ve bakım altında olan ergenlere baktığımızda en çok kullanılan baş etme yöntemleri ise problemi ciddiye almama/şaka yapma olarak gözlemlenmiştir. Kurum bakımı altında olan 18 yaş grubu ergenler kurumdan ayrılmanın kaygısını da yaşamaları sebebiyle psikolojik problemler ve özellikle de kaygı bozuklukları açısından daha riskli bir grup olarak önümüze çıkmaktadırlar.

Tuzcuoğlu’nun (1989) araştırmasında koruma ve bakım altında olan ergenlerin öğrenilmiş çaresizlik ve depresyon oranlarının ebeveynleri ile birlikte yaşayan ergenlere göre çok daha fazla olduğu ve ergenlerin fiziksel sağlık, cinsel sağlık, arkadaşlık ve

gelecek ile ilgili konularda koruma altında olmayan diğer ergenlere göre daha çok problem yaşadıkları belirtmiştir.

Tüm bu yaşananlar sonucunda ergenlerde, mide rahatsızlığı, baş ağrısı, uykusuzluk problemi yaşama, halsizlik, sinirli olma, sigara içme, yalnızlık duyma, sık sık hayal kurma, bir kızla konuşurken heyecanlanma, zaman zaman yalnız kalmak isteme, sakarlık, yurttan kaçma gibi sorunlu mental ve fiziksel etki ve davranışların ortaya çıktığı bulunmuştur (Saral, 2013).

1.6. Gruplarla Sosyal Hizmet

Tarih boyunca insanın gelişimi, değişimi ve geleceği, çevresi içinde yaşadığı gruba bağlı olmuştur. Gruplar kişilere kendi davranışlarının bir başka kişi üzerinde etkisini görebilme fırsatı vermektedir. Grup yaklaşımı, bireylerin topluluk halinde yaşayan bir varlık olduğunu ve yaşadığı çevre içerisinde yaşananlardan etkilendiğini kabul eden bir bakış açısıdır (Duyan, 1997). Gruplarla sosyal hizmet müdahaleleri ise toplumsal hayatta ortaya çıkan problem odaklarına yönelik güçlendirici ve bütünleştirici çalışmalar yürütmektir (Aktaş, 2001).

Grup “Yüz yüze etkileşim içinde olan, kendi üyeliklerinin, bir başkasının gruba üyeliğinin ve ortak bir amaç için çalıştıklarından aralarındaki pozitif bağlılığın farkında olan iki ya da daha fazla birey” olarak tanımlanmaktadır (Zastrow, 2014).

Grup odaklı sosyal hizmet uygulamalarının hedeflerine bakılacak olursa; öncelikle bireylerin yaşam becerilerinde olumlu değişim ve gelişim gösterebilmesi ve bu süreç içerisinde içinde buldukları toplumda oluşan değişim ve gelişimlere uyum sağlayabilmesi gelmektedir (Duyan, 2010, s. 289).

Grup çalışması, grupların temel ihtiyaçlarını ortaya koyabilmek için bir yöntem olup üyelerin içinde buldukları sosyal çevreye uyumlu hale gelmesini ve bunun sonucunda işlevsel birer birey olmasını amaçlamaktadır (Bulut, 2013, s.18). Bunun yanı sıra, grup çalışmaları bireylere empati becerisi kazandırarak farklı perspektiflerden olaylara bakabilmelerine yardımcı olmakta ve farkındalık yaratarak bireylerin davranışlarını değiştirebilmesine olanak sağlamaktadır.

Grup odaklı sosyal hizmet uygulamasında verim alınabilmesi için kişilerin birbirleriyle ilişkileri ve çevresel faktörlerin dikkate alınması gerekir. Ayrıca üyelerin

bireysel çabaları ve üyelerin birbirleriyle iş birliği halinde olması da önemlidir. Yeterli verimliliğin sağlanması için her bireyin bireysel çabasını ortaya koyabilme becerisini gruba yansıtabilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan, grup liderleri grup çalışmasını planlarken üyelerin psiko-sosyal dağılımlarını göz önünde bulundurarak çalışmaya yön verebilmesi önem arz etmektedir. Grup lideri, ergenlerin gösterdiği davranışların öğrenilmiş davranışlar olabildiği akılda tutup, bu davranışların yerine başka bir davranışın öğretilip değiştirilebileceği gerçeğini pratiğe geçirmesi gerekir (Turgut, 2018).

1.6.1. Ergenlerle Gruplarla Sosyal Hizmet Uygulaması

Ergenlik dönemi, bireylerin hayatında zor bir dönem olarak tanımlanabilmektedir. Grup odaklı sosyal hizmet uygulamaları ergenlerle genellikle; benlik problemi, cinsel dürtüler, arkadaşlar, kişiler arası ilişki, sosyalleşme ve toplumla bütünleşme, ebeveynlerin otorite ve kontrol ile ilgili çatışma ve gerilim yaşama ve eğitim-öğretim hayatlarına yardımcı olabilmek için kullanılmaktadır. Ayrıca grup çalışmaları anne babanın boşanması, tekrar evlenme, madde bağımlılığı, ergen ebeveynliği okula devam etmeme ve evden izinsiz ayrılımlarla alkol kullanımından dolayı problem yaşayan ergenler için de etkili olabilmektedir. Bu konuda uzmanlaşmış kişiler ergenlik döneminde olan bireylerin ailelerinden çok arkadaş grubunu dinlediğini belirtmekte bundan dolayı grup müdahalelerinin öğrenme ve farkındalık için yarar sağladığını söylemektedirler (Masson, Jacobs, Harvill ve Schimmel, 2014).

Ergenlik döneminde sosyal öğrenmelerin çoğu gruplarda gerçekleşir. Bu yüzden grup, sosyal becerileri geliştirmek için iyi bir bağlam sağlar. Bu dönemde olan çoğu ergen aile bireylerinden daha çok arkadaşlarının söylediklerini dikkate almaktadırlar. Bulunduğu ortama uyum sağlayabilmek için bulunduğu sosyal ortamın şeklini almaya çalışmaktadırlar. Bunun için aynı yaş ve gelişim özelliklere sahip bireylerin grup çalışmalarında yer almaları birbirlerine yardım ve destek olmaları açısından iyi olacaktır. Benzer ihtiyaçları olan bireyler birbirine destek olabilir ve karşılıklı problem çözmede birbirlerine yardımcı olabilmektedirler. Herhangi bir konuda zorluk çektiğinde aile bireylerinin ona verdiği bilgi ve deneyimleri otorite ve baskı olarak algılayabilen birey, benzer şeyleri akranlarından dinlediğinde bu sefer ergene daha ilgi çekici ve yapılabilir olarak algılanabilmektedir. Gruplarla sosyal hizmet müdahalesi kurum bakımında olan ergenler için ise aidiyet duygusu aşılabilmektedir. Ergenler için tasarlanmış bir grup, grup üyelerinin yaşadıkları sorun ve ihtiyaçları hakkında fikir alışverişinde bulunmak,

çözmeye çalışmak ergene problemlere farklı perspektiflerden bakmave çözme becerisi verebilmektedir.

Grup odaklı sosyal hizmet uygulamasında ergenlerle çalışıldığı için kurallara uyum sağlama açısından zorluklar yaşanabilmektedir. Grup lideri süreç içerisinde üyelerin düşüncelerini paylaşmaları için ergenlere destek olmalı ve buna uygun ortamı yaratmalıdır. Bu açıdan üyelerin, birbirleriyle sorunlarını paylaşabilmelerini ve birbirlerinden problemlerle başa çıkmak için yeni stratejiler öğrenebilmeleri sağlanabilecektir.

Travma geçmişi olan ergenlerde yaşamsal davranış bozukluğu ve anksiyete bozukluklarının arttığı gözlemlenmektedir. Ergenlerde gözlemlenen bu tepkiler stres, öfke, uykusuzluk, yeme bozuklukları şeklinde de olabilmektedir. Travma deneyimi olan ergenlerle yapılan grup odaklı sosyal hizmet uygulamalarında üyelerin birbirlerine psikolojik destek verdiklerigörülmüştür (Turğut, 2018).

Adölesan dönemi yenilik ve değişimlerin meydana geldiği, içinde hem avantajları hem de dezavantajları bulunduran normal bir gelişimsel dönemdir. Buna rağmen bu dönemin kimi açılardan ciddi riskler de taşıdığı unutulmamalıdır (Duyan, Sayar ve Özbulut, 2008). Ergenlik döneminde dikkat çeken problemlere bakıldığında; aile çatışması, alkol ve madde alışkanlığı, evden habersiz ayrılma, okulda davranış problemleri, şiddet içerikli davranışlar, suça sürüklenme, intihar girişimi gibi durumların sıklıkla karşımıza çıktığı belirlenmiştir (Sheafor ve Horejsi, 2014). Bu problemlerle baş edebilmek için gruplarla sosyal hizmet uygulamalarının fayda sağladığı görülmüştür.

İhmal ve istismar mağduru ergenlerle kurum bakımı süresince çeşitli sosyal hizmet uygulamaları yapıldığı bilinmektedir. Nitekim bu psiko-sosyal çalışmalardan biri de grup odaklı sosyal hizmet uygulamasıdır. Grup odaklı sosyal hizmet müdahalesi ergenler için kişisel ve kişilerarası ilişkilerin sağlıklı bir şekilde geliştirilmesi, çevresinde bulunan bireylerle sağlıklı bir ilişki kurulması açısından fayda göstermektedir. Buna ek olarak bu faydalar aşağıdaki gibi sıralanabilir (İçağasıoğlu Çoban ve Bulut 2016):

- Bir topluluğun üyesi olma
- Farklı bireyler ile takım olma
- Birlikte süreci yürütme ve çevresinde olan diğer bireylere yardım edebilme becerisi kazanması
- Anlaşmazlıklarda ve tartışmalarda geri bildirim alma ve vermeyi içeren olumlu bir beceri elde edebilmesi
- Ergenlerin karşısındaki bireylerin düşüncelerine eleştirel bakma yeteneği geliştirebilmesi

- Çeşitli fikirler ve bakış açılarını görerek kendi düşünceleri ile birleştirebilme becerisi kazanması ve eğer birleştiremiyorsa da karşısındaki bireylerin fikirlerine saygı duyabilme yetisi kazanması
- Grup çalışması süresince grup üyeleri ile beraber karar verme ve problem çözme aşaması ile ilgili olarak sorumluluğu paylaşma yetisi kazanmaları
- Grup üyesi olan ergenlerin kendilerini toplumda bir grubun parçası olarak görmek ve grupta kazandığı becerileri yaşamlarında rehberlik etmesi ve yaşamının farklı yönlerine aktarabilme becerisi olarak kazanmasına yardımcı olabilmesi

Sosyal hizmet uzmanlarının ergenlerle çalışmak için yeterli mikro, mezzo ve makro bilgi ve becerilerine sahip olduğu bilinmektedir. Sosyal hizmet eğitim programının dezavantajlı gruplara yönelik bilgi ve beceri sağlaması, sistem ve güçlendirme yaklaşımını benimsemesi, çevresiyle bir bütün olarak bireyi değerlendirmesi ve hak temelli sosyal hizmet yaklaşımını bireylerin yüksek yararı için benismesine yardımcı olmaktadır (Özkan ve Kılıç, 2014).

Adölesan dönemindeki üyelerin bağımsızlık hakkında ikilemleri bulunmaktadır. Kendi kararlarını kendileri vermektten haz duyarlar fakat süreç içerisinde başladıkları işleri yarım bırakarak farklı işlere yönelebilirler ve bu nedenle sonuç alamamaktan yakınabilirler. Sosyal hizmet uzmanı yaptığı gruplarla sosyal müdahale uygulamaları ile bu durumun farkına varır, hazırlanmış olan plan ve çalışmaların gerçekleştirilebilmesi ve sonuç odaklı olabilmesi için ergenlere sınırlar koyabilmekte, böylelikle ergenleri yetişkin bir birey olarak bu dönemi geçirmeleri sağlayabilmektedir.

Ergenler bir grup içerisinde olmaktan mutlu olmaktadır. Fakat grup sürecini yürüten uzmanın da konuya dahil olmasını beklerler. Çünkü uzmanı sadece onları dinleyen biri olarak değil grubun bir parçası olarak görmeyi isterler.

Sosyal hizmet uzmanının ergenlerle grup halinde çalışırken güvenilir olması, empati kurabilmesi, dilini anlaşılır kılması, etkili iletişim becerileri kazandırabilmesi ve yönlendirme teknikleriyle ergenin yaşam becerilerini geliştirebilmesi son derece önemlidir (Güdek, Yetim, Baş ve Kılıç, 2016).

Uzman, ergenlerin içinde bulunduğu durumla baş edebilmeleri için koruyucu ve önleyici tedbirleri önceden tespit ederek çözüm önerileri geliştirmelidir. Shulman'ın (1986) modeline göre grup liderlerinin rol ve fonksiyonları grup müdahalelerine ilişkin dinamiklerin temel bir anlayış çevresinde olmalıdır Uzmanların grup çalışmasındaki rollerinin; bilgi paylaşma, tartışma süreci oluşturma, tabu olan konuların tartıştırma, evrensel bir bakış açısı geliştirme, karşılıklı destek, karşılıklı talep, bireysel problem

çözme, prova etme, sayıların gücünün göz önünde bulundurulma gibi hususlar olduğunu belirtmiştir (Shulman, 1986).

1.7. Araştırmanın Problemi

İhmal ve istismar nedeniyle kurum bakımında olan ergenlerin fiziksel, ruhsal, duygusal ve davranışsal ve iletişim problemleri yaşadıkları bilinmektedir. Kurum bakımı altında olan ergenlerde gözlemlenen psikolojik problemler ergenlik döneminin getirdiği değişimler nedeniyle daha çok hissedilebilmektedir.

Adölesan dönemine has duygu, düşünce, tutum ve davranışlar içinde olan ergenler, aile ve sosyal ilişkilerinde otoriteye karşı gelme, aile bireylerinin onun hakkındaki söylemlerini yok sayabilme, ani sevinç ve kırılmalar yaşama, kolay etkilenme, radikal çıkışlar yapma, kurallara karşı gelme, sosyal çevresinde ön plana çıkma ve söz sahibi olma gibi farklı davranış biçimleri sergileyebilmektedir. Bunun gibi birtakım davranışlar, ergenlerin eğitim başarı düzeyi olumsuz etkilenmekte ve kimi ergenlerin sigara, alkol ve uyuşturucu gibi bir takım kötü alışkanlıklara başlamalarına sebep olmaktadır. Olgunlaşma ve değişimin kaçınılmaz olduğu ergenlik dönemindeki koruma ve bakım altında olan ergen bireylerin de günlük yaşamının da değişim ve sorunlarla karşılaşması kaçınılmazdır. Bundan dolayı, yaşam becerilerinin kazanılması gereken gelişimin önemli dönemlerinden biri olan ergenlik dönemi sarsıntılı geçmekte ve ergenin sonraki yaşamında kalıcı olumsuz etkiler bırakmaktadır. Ergenlik döneminde olup korunma ihtiyacı içinde bulunmaları nedeniyle devlet koruması altında olan ergenlerde bu süreç çok daha sarsıntılı geçmekte ve buna bağlı olarak sağlıklı bir bireyin elde edinmesi gereken yaşam becerileri de sekteye uğramaktadır.

Ülkemizde, kurum bakımı altında olan ergenlerle farklı çalışmalar yapılmaktadır. Ancak bu çalışmaların etki ve sonuçlarının neler olduğuna dair literatür bilgisinin istenilen düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle bu araştırmanın temel problemi koruma ve bakım altında olan ergenlerle yürütülen yaşam becerisi kazandırma grup çalışmasının ergenin baş etme becerilerine olan etkisine ilişkin sonuçları literatüre kazandırmaktır.

1.8. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Ankara'da çocuk evleri sitesinde kalan korunma ve bakım altında olan 13-18 yaş arası erkek ergenlere yaşam becerilerinin kazandırılmasında gruplarla sosyal hizmet uygulamasının etkililiğini belirlemektir.

Bu amaç doğrultusunda araştırmanın alt amaçları şu şekilde belirlenmiştir:

- Çocuk evleri sitesinde kalan erkek ergenlerin sosyo-demografik özellikleri açısından görünüşleri nasıldır?
- Çocuk evleri sitesinde kalan erkek ergenlerle yaşam becerilerini geliştirmesi amacıyla yapılan gruplarla sosyal hizmet uygulamasının ergenlerin yaşam becerileri kazanımı üzerindeki etkililiği nasıldır?

1.9. Araştırmanın Önemi

Ergenlik döneminde sosyal öğrenmelerin çoğu gruplarda gerçekleşir. Bu yüzden grup, sosyal becerileri geliştirmek için iyi bir bağlam sağlar. Bu dönemde olan çoğu ergen aile bireylerinden daha çok arkadaşlarının söylediklerini dikkate almaktadırlar. Bulunduğu ortama uyum sağlayabilmek için bulunduğu sosyal ortamın şeklini almaya çalışmaktadırlar. Bunun için aynı yaş ve gelişim özelliklere sahip bireylerin aynı grup çalışmalarında yer almaları birbirlerine yardımcı ve destek almaları açısından yararlı olacaktır. Benzer ihtiyaçları olan bireyler birbirine destek olabilir ve karşılıklı problem çözmede birbirlerine yardım edebilirler. Herhangi bir konuda zorluk çektiğinde aile bireylerinin ona verdiği bilgi ve deneyimleri otorite ve baskı olarak algılayabilen birey, benzer şeyleri akranlarından dinlediğinde bu sefer ergene daha ilgi çekici ve yapılabılır olarak alınlabilmektedir. Gruplarla sosyal hizmet müdahalesi kurum bakımında olan ergenler için ise aidiyet duygusu aşılatabilmektedir. Ergenler için tasarlanmış bir grup, grup üyelerinin yaşadıkları sorun ve ihtiyaçları hakkında fikir alışverişinde bulunmak, çözmeye çalışmak ergene problemlere farklı perspektiflerden bakma ve çözüme becerisi verebilmektedir.

Koruma ve bakım altında olan ergenlerle gruplarla sosyal hizmet uygulamasının etkili olduğuna dair araştırmalar bulunmaktadır. Fakat ülkemizde bu konudaki istenilen düzeyde kanıt dayalı uygulama bulunmamaktadır.

Bu açıdan araştırma ile koruma ve bakım altında olan ergenlere gruplarla sosyal hizmet uygulaması sonucunda elde edilen bilgi sosyal hizmet literatürüne kazandırılmış olacaktır. Bilgi sağlanması açısından önemli olacaktır.

1.10. Sayıtlar

Korunma ihtiyacı içinde bulunan ergenlere yaşam becerilerinin kazandırılması ergenlerin şuanki ve sonraki yaşamlarını olumlu yönde etkileyebilecektir.

1.11. Sınırlılıklar

Bu araştırma 2019-2020 eğitim dönemini kapsamaktadır.

1.12. Tanımlar

Ergen; Ankara Aile ve İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'ne bağlı olarak hizmet veren Çocuk Evleri Sitesinde kalan ve araştırmayı katılmayı kabul eden 13-18 yaş arası erkek ergenlerdir.

Yaşam Becerisi: Deniz, Hamarta ve Arslan (2011) tarafından hazırlanmış olan ve karar verme-problem çözme, öfke kontrol, stresle başa çıkma, kişilerarası ilişkisi alt boyutlarını ölçen suç işlemiş ve/veya suça yönelmiş ergenlere uygulanan “yaşam becerileri ölçeği” testinden alınan puanlarla belirlenen becerilerdir.

BÖLÜM II

2. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın amacı, 13-18 yaş arası çocuk evleri sitesinde koruma ve bakımlarında olan erkek ergenlere yaşam becerisi kazandırılmasında gruplarla sosyal hizmet müdahalesi yönteminin etkisinin incelenmesidir. Bu açıdan araştırma deneysel araştırma olarak planlanmıştır. Deneysel araştırma deseni, araştırmanın sorularını cevaplamak ya da hipotezlerini test etmek amacıyla araştırmacı tarafından kasıtlı geliştirilen bir plandır (Büyüköztürk, 2001:1). Deneysel araştırma modelinde araştırmacının kontrolü ve değişkenler arası neden-sonuç ilişkisinin kurulması için uygun bir ortam yaratılır (Büyüköztürk, 2001; Karasar, 2005). Deneysel model ile yapılan her araştırmada mutlaka bir deneme vardır. Bu belli bir şeyin kendi içindeki değişimleri ya da bu "şey" ler arasında ayrımların karşılaştırılması anlamında olabilir (Karasar, 2005: 88).

Araştırmada, grup odaklı sosyal hizmet müdahalesine katılmayı kabul eden ergenlerle 12 oturumluk bir grup çalışması yürütülmüştür. Grup odaklı sosyal hizmet uygulamasının etkililiğini ölçmek için ise uygulamadan önce ve sonra Deniz, Hamarta ve Arslan (2011) tarafından geliştirilen "Yaşam Becerileri Ölçeği" uygulanmış ve grup üyelerinin ön ve son testten aldıkları puanlar arasındaki fark belirlenmiştir. Bu açıdan araştırma deneysel modeller arasında sayılan tek değişkenli model kapsamına girmektedir. Bu modellerde bir anda denenmek istenen bir tek bağımsız değişken vardır. Denek grubunda (varsa kontrol grubunda) yalnızca bir bağımsız değişken (yöntem) denenir (Karasar, 2005: 94). Bu araştırmada da grup odaklı sosyal hizmet müdahalesinin ergenlerin yaşam becerileri kazanmaları üzerindeki etkisi denenmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı Ankara'da bulunan bir çocuk evleri sitesinde kalmakta olan 13-18 yaş arası erkek ergenler oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı dönemde kuruluştaki koruma ve bakım altında olan 60 ergen kayıtlı görülmektedir. Fiili olarak kuruluştaki kalmakta olan 30 ergen bulunmaktadır. Bu ergenlerden 17'si mental retarde oldukları için çalışmanın dışında bırakılmışlardır. Araştırma kapsamına girebilecek 13 ergen arasından 5 ergen ise çalışmaya

katılma konusunda isteksiz olduklarını ifade etmişlerdir. Bundan dolayı çalışma kuruluşta fiili olarak kalmakta olan gönüllü 8 ergen ile gerçekleştirilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları ve Süreci

Veri toplama süreci iki temel aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada kurumda kalan ve grup çalışması için uygun özellikler taşıyan ergenlere çalışmanın amacı, süresi ve içeriği hakkında bilgi verilmiş ve katılmak konusunda gönüllü olup olmadıkları sorulmuştur. Gönüllü olan 8 ergene araştırmacı tarafından geliştirilen ve ergenlere ilişkin sosyo demografik verilerin alınmasını amaçlayan “Ergen Bilgi Formu” ve ergenlerin yaşam becerilerinin belirlemeyi amaçlayan Deniz, Hamarta ve Arslan (2011) tarafından geliştirilen “Yaşam Becerileri Ölçeği” uygulanmıştır.

Ergen Bilgi Formu’nda, ergenlerin yaş, eğitim durumu, kurumda kalma süresi gibi sosyo demografik özelliklerini ve sosyal ilişkilerinin nasıl olduğunu belirlemeyi amaçlayan on dört soru bulunmaktadır. Ergenlerin kuruma geliş nedenleri ve kurumda kalma süreleri Ergen Bilgi Formu’nda yer almamıştır. Bu bilgiler, ergenlerin dosya bilgilerine bakılmadan grup sorumluları ile beraber oluşturulmuştur.

“Yaşam Becerileri Ölçeği” Deniz, Hamarta ve Arslan (2011) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin amacı, ergenlerin yaşamlarındaki problemler karşısında gösterdikleri tepkileri incelemektir. Ölçekte toplamda 24 madde bulunmakta ve “Karar Verme-Problem Çözme (Maddeler; 1, 4, 7, 10, 18, 24), Öfke Kontrolü (Maddeler; 2, 6, 9, 14, 20, 22), Stresle Başa Çıkma (Maddeler; 3, 5, 8, 12, 15, 16), Kişilerarası İlişki (Maddeler; 11, 13, 17, 19, 21, 23)” olmak üzere dört alt boyut bulunmaktadır. Ölçek, “Hiçbir zaman”, “Ara sıra”, “Her zaman” seçeneklerinden oluşan üçlü Likert tipi bir ölçektir.

Ölçekten alınabilecek en düşük puan 6, en yüksek puan ise 18’dir. Ergenlerin ölçekten aldıkları toplam puan yüksek ise bireyin yaşam becerileri konusunda kendini yeterli, düşük puan ise bireyin yaşam becerileri konusunda kendisi yetersiz olarak algıladığını göstermektedir.

Ölçekte 2, 5, 6, 8, 9,11,14, 15, 17, 19, 20, 21, 22 maddeler tersten değerlendirilmektedir.

2.4. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırma kapsamında Ergen Bilgi Formu ve Yaşam Becerileri Ölçeği aracılığı ile toplanan verilerin çözümlemesinde yüzdeler dilimler kullanılmıştır. Grup odaklı sosyal hizmet uygulamasının etkililiğinin belirlenmesinde ise Yaşam Becerileri Ölçeğinin ön test

ve son test puanları karşılaştırılmış, aynı zamanda grup üyelerinin grup sürecine ilişkin değerlendirmeleri alınmıştır.

BÖLÜM III

3. BULGULAR VE YORUM

Araştırmadan elde edilen bulgular iki temel bölümde verilmiştir. İlk bölüm araştırmaya katılan ergenlerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin verileri içeren bulgulardan oluşmaktadır. İkinci bölüm ise ergenlerle yapılan grup odaklı sosyal hizmet müdahalesinin yaşam becerisi üzerindeki etkisinin değerlendirilmesine ilişkin bulguları içermektedir.

3.1. Ergenlerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında ergenlerin genel özelliklerini öğrenmek amacıyla araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden sekiz ergene araştırmacı tarafından hazırlanan Ergen Bilgi Formu uygulanmıştır. Bu bölümde Ergen Bilgi Formun ile ergenlerden alınan bulguları içermektedir.

Araştırmaya katılan ergenlerin sosyo-demografik özellikleri Tablo 1 de verilmiştir.

Tablo 1. Ergenlerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Doğum Yılı	Sayı	%
2003	2	25,0
2004	2	25,0
2005	4	50,0
Toplam	8	100,0
Öğrenim Durumları	Sayı	%
Ortaokul	5	62,5
Lise	3	37,5
Toplam	8	100,0
Okula Devam Durumları	Sayı	%
Okula düzenli olarak devam ediyorum	4	50
Okula düzenli olarak devam etmiyorum	4	50
Toplam	8	100
Okul Başarılarını Değerlendirme Biçimleri	Sayı	%
Çok İyi	-	-
İyi	-	-
Normal	2	25,0
Başarısız	6	75,0
Toplam:	8	100
Düzenli Olarak İlaç Kullanımına Durumları	Sayı	%
Var	1	12,5
Yok	7	87,5
Toplam	8	100,0

Suçta Sürüklenme Durumları	Sayı	%
Var	4	50,0
Yok	4	50,0
Toplam	8	100,0
Kişisel Özellikleri Açısından Kendilerine İlişkin Değerlendirmeleri	Sayı	%
İçe Dönük	2	25,0
Dışa Dönük	4	50,0
Saldırgan	2	25,0
Toplam	8	100,0
Arkadaşlarıyla Kurdukları İlişkilere İlişkin Değerlendirmeleri	Sayı	%
Oldukça sağlıklı ilişkiler içindeyim	6	75,0
Zaman zaman uyum sorunu yaşıyorum	2	25,0
Sık sık uyum sorunları yaşıyorum	-	-
Toplam	8	100,0
Kuruluştaki Çalışan Personellerle Kurdukları İlişkilere İlişkin Değerlendirmeleri	Sayı	%
Oldukça sağlıklı ilişkiler içindeyim	6	75,0
Zaman zaman uyum sorunu yaşıyorum	2	25,0
Sık sık uyum sorunları yaşıyorum	-	-
Toplam	8	100,0
İş birliği, Paylaşma, Yardımlaşma Davranışlarına İlişkin Davranışları	Sayı	%
Her zaman	1	12,5
Sıklıkla	3	37,5
Ara sıra	3	37,5
Çok seyrek	-	-
Hiçbir zaman	1	12,5
Toplam	8	100,0
İçinde Buldukları Ortamın Veya Grubun Kurallarına Uyma Davranışlarına İlişkin Değerlendirmeleri	Sayı	%
Her zaman uyar	2	25,0
Çoğunlukla uyar	4	50,0
Bazen uyar	2	25,0
Çok seyrek olarak uyar	-	-
Hiçbir zaman uymaz	-	-
Toplam	8	100,0
İstekleri Yerine Gelmediğinde, Engellenmiş Hissettiklerine Bağlı Olarak Verdikleri Tepkilere İlişkin Değerlendirmeleri	Sayı	%
Fiziksel şiddet uygulamam	3	37,5
Sözel şiddet uygulamam	2	25,0

Psikolojik şiddet uygulamam	-	-
Uzlaşma yolunu denerim	3	37,5
Kendi bedenime zarar veririm	-	-
Eşyalara zarar veririm	-	-
Toplam	8	100,0

Tablo 1 de belirtildiği gibi araştırmaya katılan ergenler arasında en düşük yaş 14, en büyük yaş 16'dır. En yoğun yaş aralığının 14 yaş olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan ergenlerin ne zamandan beri koruma ve bakım altında oldukları ve koruma bakım altına alınma nedenlerinin önemli olduğu düşünülmüştür. Bu amaçla ergenlere doğrudan sorulmadan, ergenlerin grup sorumlularından bu bilgiler elde edilmiştir. Elde edilen veriler ışığında ergenlerin 1-2 yıl arası koruma ve bakım altında oldukları, koruma ve bakım altına alınma nedenlerinin ise ihmal ve istismara maruz kalma olduğu belirlenmiştir. Aral (1997) tarafından yapılan araştırmada da ergenlerin ihmal-istismar sıklığı dünyada %1-10, ülkemizde %10-53 olarak belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan ergenlerin çoğunluğunun 14-16 yaşında olmasından dolayı öğrenim durumları daha çok ortaöğretimde yoğunlaşmıştır. Tablo 1 de gösterildiği gibi, ergenlerin %62,5'i ortaokula devam ederken, %37,5'nin lise düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Eğitime devam eden ergenlerin %50'si okula düzenli olarak gitmediklerini ifade etmişlerdir. Ergenlere okula devam etmeme nedenleri sorulduğunda, okuldaki idareciler ve öğretmenlerin onlara acıdığı ve/veya sınıflarında istenmediklerini ve bu yüzden okula gitmek istemediklerini ifade etmişlerdir. Altshuler (2003) tarafından yapılan araştırmada, koruma altında bulunan ergenlerin okuldaki olumsuz davranışlarının eğitimcilerin onlara karşı olumsuz tutumlarından kaynaklandığı belirtilmiştir.

Baginsky (2000) de yaptığı çalışmada çocuk koruma ile ilgili olarak, okulların yaklaşık üçte ikisinin sosyal hizmet kurumlarıyla iletişim kurmada problemler yaşadığını belirtmiştir. Okulların çoğunda, öğretmenlerin bu ergenlerle karşılaştıkları sorunları direkt olarak çocuk korumadan sorumlu kişilere havale etme eğiliminde oldukları görülmüştür. Yapılan bu çalışmada okulların %92'sinde de öğretmenlerin çocuk koruma ile ilgili yasal prosedürlerin bilmemelerinden kaynaklı olarak bu çocuklarda karşılaşmış oldukları problemlerde ne yapacaklarını bilmede yetersiz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Okuldaki idareciler okulda yaşanan bazı problemlerde problemin kaynağını bulmadan çocukları suçlayabilmektedirler. Bu nedenle idareciler bu çocukları okulda istememekte, kurumdaki grup sorumlusuna baskı yaparak çocukları okuldan uzaklaştırmaya çalışmaktadır. Bu durum beraberinde çocukların okula devam durumlarını kötü yönde etkilemektedir.

Tablo 1’de görüldüğü gibi ergenlerin %75’i okulda başarısız olduklarını ifade etmişlerdir. Jackson ve arkadaşlarının (2002) yaptıkları araştırmada koruma altındaki çocukların aileleri ile birlikte yaşayan çocuklara göre akademik başarılarının daha düşük olduğu ve davranış problemleri sergiledikleri belirtmiştir. Blome ve arkadaşları (1997) da benzer şekilde bakım tedbiri alan çocukların akademik başarı düzeylerinin düşük olduğu, okul performanslarında ve okula uyumlarında problemler yaşadıklarını söylemiştir.

Tablo 1’de belirtildiği gibi araştırmaya katılan ergenlerin %87,5’inin düzenli ilaç kullanımını gerektiren bir hastalığı bulunmamaktadır.

Araştırmaya katılan ergenlerin %50’sinin suça sürüklendiği ve suça sürüklenen çocukların tamamının ortaöğretime gittiği görülmüştür. Saruç ve arkadaşlarının (2014) yaptığı çalışmada da suça sürüklenen çocukların büyük çoğunluğunun (%39,5) ortaöğretime devam ettiği belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan ergenlerin yarısı kendilerini dışa dönük olarak tanımlamaktadır. İçe dönük ve saldırgan olduğunu ifade eden ergenlerin oranı ise birbirine eşit olarak bulunmuştur. Kendisini dışa dönük olarak tanımlayan ergenlerin sayısının fazla olması dikkat çekici bir bulgu olarak yorumlanabilir. Bedel ve Arı (2011) tarafından yapılan bir çalışmada anne ve babası vefat etmiş ya da anne ve babası boşanmış koruma ihtiyacı içinde olan çocukların öfke, hırçınlık, anti-sosyal ve kendine dönük saldırgan davranışlar sergilediği belirlenmiştir. Ek olarak çalışmada, koruma altındaki çocukların içedönük tavırlar sergilediği, agresif ve saldırgan davranışlarda buldukları da belirlenmiştir. Araştırmaya katılan ergen sayısının az olması bulgunun genellenmesini sağlamamaktadır. Ancak ergenlerin kendilerini dışa dönük olarak tanımlamalarının olumlu olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan ergenlerin arkadaşları ve kurum çalışanları ile uyumlu ilişkiler içinde olduklarını ifade etmişlerdir. Demirbilek (2000) tarafından yapılan çalışmada da koruma altındaki çocukların kurumda kurdukları arkadaşlıkların sosyalleşmelerinde önemli rol oynadığı, arkadaşlıkların yaşamlarına olumlu ve faydalı katkılar sağladığını belirtmiştir. Candan (2017) çalışmasında da koruma ve bakım altında olan ergenler arasında arkadaşlığın çok önemli olduğu ve ergenlerin arkadaşlığı “sırdaş, kardeş, destek, paylaşma ve aile” olarak ifade ettikleri belirtmiştir.

Ergenlere yaşam becerilerinin kazandırılmasında ve var olan yaşam becerilerinin geliştirilmesinde ergenin sahip olduğu iş birliği, paylaşma, yardımlaşma davranışlarının önemli bir yeri vardır. Araştırmaya katılan ergenler arasında ara sıra iş birliği, paylaşma ve yardımlaşma davranışlarını yapanlar ile hiçbir zaman bu davranışları yapmayanların oranı

birlikte düşünülduğünde söz konusu davranışları her zaman ve sıklıkla yapan ergenlerden daha fazla olduğu görülmüştür. Bu durumun farklı nedenleri olabilir. Reçber (2002) ailenin olmaması, istismar ve ihmale uğrama gibi nedenlerle koruma altına alınan gençlerin hayatın zorlukları karşısında mücadele etmeye erken yaşta başladıklarını belirtmiştir. Bu nedenle ergenler, toplu yaşam alanı olan yurt ortamında kendilerini korumak haklarını savunmak gibi nedenlerle kimi zaman daha bireysel hareket edebilmektedirler. Bununla birlikte yaşanan kurumun ve içinde bulunulan grubun kurallarına uyum sağlamak da ergenlerin hayatta kalmaları için bir gereklilik olarak belirtilmiştir. Araştırmada da ergenlerin genel olarak içinde buldukları grubun davranışına uyum sağladığı belirlenmiştir.

Tablo 1’de belirtildiği gibi araştırmaya katılan ergenler istekleri yerine getirilmediğinde kendilerinin engellenmiş hissettiklerini ve buna tepki olarak fiziksel ve sözel şiddete başvurduklarını ifade etmişlerdir. Saral (1990) yaptığı araştırmada yurt bakımı altında olan çocukların davranış sorunlarını incelemiş ve bu çocuklarda bağımlılık, anksiyeteden kaynaklanan saldırganlık, tahripkarlık, öfke nöbetleri gibi davranış sorunları olduğunu ifade etmiştir. Araştırmada da sorunlarını uzlaşarak çözeceğini belirten ergenlerin oranı düşük olarak gözlemlenmiştir.

3.2. Grup Odaklı Sosyal Hizmet Müdahalesine İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırma sürecinde gerçekleştiriliş olan grup müdahalesi ve bu müdahalenin sonuçlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

3.2.1. Grup Planı

Araştırmanın amacı grup odaklı sosyal hizmet müdahalesinin koruma ve bakım altında olan 13-18 yaş arası erkek ergenlerin yaşam becerilerinin geliştirilmesine etkisinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda grup, eğitici bir grup olarak planlanmıştır.

Grup planı hazırlanırken Deniz, Hamarta ve Arslan (2011) tarafından “Riskli Gruplar İçin Yaşam Becerileri Geliştirme Programı” yapılandırılmış bir grup planı olarak örnek olarak alınmıştır. Ancak bu programın yanı sıra grupla sosyal hizmet müdahalesi teknikleri de grupta kullanılmıştır.

Her grup oturumunda, grubu ısındırmak için ve yaşam becerileri kapsamında ele alınan konulardaki becerilerini geliştirmek amacıyla farklı etkinliklere yer verilmiştir. Bu etkinlikler oluşturulurken literatür bilgileri de temel alınmıştır. Yapılan her bir oturumun temel hedefleri, her bir oturumda kullanılan materyaller ve her bir oturumun amacı aşağıda kısaca özetlenmiştir.

İlk Oturum

Hedefler: Grup üyelerinin birbirleriyle tanışıp, grup yaşantısında rahat olmasına yardımcı olmak, grubun amacı ve önemi hakkında gruba açıklama yapmak, grup kurallarını belirlemek.

Materyal: Plastik top, tahta kalem, yazı tahtası

Oturumun Amacı: Tanışma, programın amaç ve öneminin açıklanması, grup kurallarının belirlenmesi.

İkinci Oturum

Hedefler: Duygularını tanıma ve ifade etme becerisini geliştirmek, duygularını ifade etmek için kullandığı kelime dağarcığını geliştirmek, konuşurken karşımızdaki kişinin yüzüne bakarak göz kontağı kurmak ve beden dilini etkili bir şekilde kullanmak.

Materyal: Kalem, kâğıt, duygu kartları, bez torba, olumlu- olumsuz duygu yaşantı formu

Oturumun Amacı: Duyguları tanıma ve ifade etme.

Üçüncü Oturum

Hedefler: Etkili dinleme becerisini geliştirmek, girişken ve girişkin olmayan davranışı tanımlamak, girişken davranışları geliştirmek.

Materyal: Kalem, kâğıt, yazı tahtası, film, projeksiyon, bilgisayar

Oturumun Amacı: Girişken Davranabilme ve Etkili İletişim

Dördüncü Oturum

Hedefler: Problemlerin hayatın kaçınılmaz bir gerçeği olduğunu farketmek, problemler hakkında konuşmak, problem çözme basamaklarını kavramak.

Materyal: Kâğıt, kalem ve yazıtahtası

Oturumun Amacı: Problem Çözme

Beşinci Oturum

Hedefler: Problem çözme aşamalarını kullanarak problemlerini çözümlenmek, problem çözme basamaklarını örnek olaylara uygulamak.

Materyal: Kâğıt, kalem ve yazı tahtası

Oturumun Amacı: Problem çözme basamaklarını uygulama.

Altıncı Oturum

Hedefler: Öfke duygusunun doğal bir duygu olduğunu farketmek, öfke kaynaklarının neler olduğunu farketmek, öfke durumlarında duygu, düşünce ve bedenimizde meydana gelen değişiklikleri tanımak.

Materyal: Kâğıt, kalemveyazıtahtası

OturumunAmacı: Öfke ve öfke kaynakları

Yedinci Oturum

Hedefler: Öfke durumunda verilen uygun ve uygun olmayan tepkileri fark etmek, öfke duygusunu kontrol etmek.

Materyal: Kâğıt, kalem ve yazı tahtası

Oturumun Amacı: Öfke kontrolü

Sekizinci Oturum

Hedefler: Stres kavramını belirlemek, stres kaynaklarını fark etmek, stres belirtilerinin farkında olmak.

Materyal: Kâğıt, kalem ve yazı tahtası

Oturumun Amacı: Stres ve stres belirtileri

Dokuzuncu Oturum

Hedefler: Bireysel stres yaşantılarını tanıma, duygu ve düşüncenin stres üzerindeki etkisini fark edebilme.

Materyal: Kalem, kâğıt, yazı tahtası, film, projeksiyon, bilgisayar

Oturumun Amacı: Stres yaşantılarında duygu ve düşüncenin etkisi

Onuncu Oturum

Hedefler: Öfke ve stres yaşantılarıyla başa çıkma becerilerini kazanmak, öfke ve stres durumlarında nefes ve gevşeme tekniklerini kullanabilmek.

Materyal: Kalem, kâğıt, yazı tahtası, film, bilgisayar, rahatlatıcı müzik

Oturumun Amacı: Öfkeve stres yaşantılarıyla başa çıkma.

Onbirinci Oturum

Hedefler: Öfke- stres yaşantılarında problem çözme basamaklarını kullanma.

Materyal: Kalem, kâğıt, yazı tahtası

Oturumun Amacı: Problem çözme basamaklarını öfke ve stres yaşantılarını uygulama.

Onikinci Oturum

Hedefler: Her bir grup üyesinin programa ilişkin düşünce ve duygularını ifade etmesi ve bundan sonraki yaşamlarında bu programın nasıl bir farklılık oluşturabileceği konusunda farkındalık kazanmalarının sağlanması.

Materyal: Yaşam Becerileri Ölçek Formları, Kalem, Silgi, Katılım Belgeleri

Oturumun Amacı: Oturumların sonlandırılması.

3.2.2. Üye Tanıtımı

Ergen 1:

E1, 9. sınıf öğrencisi olup 15 yaşındadır. Aile içi şiddet ve aile parçalanması sebebi ile kurum bakımına abisi ile beraber alınmıştır. Annesi ve kardeşleri ile yüz yüze görüşürken, babası cezaevinde olduğu için ara sıra telefon görüşmeleri yapmaktadır. Yaşlarına göre daha mantıklı hareket edebilmekte ve abisine rehberlik edebilmektedir.

Duygu ve düşüncelerini rahat ifade edebilen, fiziksel gelişimi normal ve yaş grubuna göre uygun özellikler göstermekte, yaşadığı ortama çabuk uyum sağlayabilmektedir. Ev ve okul kurallarına rahatlıkla uyum sağlayabilmekte, kurum çalışanları ve okuldaki öğretmenleri ile sağlıklı iletişim kurabilmektedir.

E1 idealleri ve hayalleri olan ve bunun için çabalayan gayretli, liderlik vasıflarına sahip bir çocuktur. Abisine rehberlik etmekte fakat zaman zaman kendinin de buna ihtiyacının olduğunu söylemektedir, bu açıdan grubun üyeye kendi sorunlarını paylaşabilmesi ve yalnız olmadığını hissetmesi için katkı sağlayabileceği düşünülmüştür. Kurallara uyan bir tutum sergileyeceği için olumlu ve çözüm odaklı olarak arkadaşlarına yön vermesi açısından gruba yarar sağlayabileceği düşünülmüştür.

Ergen 2:

E2 16 yaşındadır. Aile bireyleri suça karışıkları için cezaevine girmiştir. Ebeveynleri suça karıştıktan sonra da kendisinde suça sürüklenmiştir, E2 ve kardeşleri evde yalnız kaldıkları ve ihmal gerekçesi ile koruma altına alınmıştır. Fakat işlediği suçtan dolayı bir hafta ıslahevinde kalmıştır. Açık ortaokuldan eğitimine devam etmektedir. E2 tiyatro yeteneği olan ve bulunduğu ortama neşe katan bir ergendir. Bulduğu çocuk evinde en düzenli üyelerden birisidir.

Duygu ve düşüncelerini rahat ifade edebilen, fiziksel gelişimi normal ve yaş grubuna göre uygun özellikler göstermekte, yaşadığı ortama çabuk uyum sağlayabilmektedir. Ev ve okul kurallarına rahatlıkla uyum sağlayabilmekte, kurum çalışanları ve okuldaki öğretmenleri ile sağlıklı iletişim kurabilmektedir.

E2 annesini ve babasını her ayın ilk haftası cezaevinde ziyaret etmektedir. Bu ziyaretlerin E2'yi son derece olumsuz etkilediği gözlemlenmiş olup E2'nin güçlü yanını ortaya çıkarabilmek için grubun ona yarar sağlayabileceği düşünülmüştür. Duygularını rahat ifade edebilen ve empati yeteneği güçlü olduğu için gruba katkı sağlayabileceği düşünülmüştür.

Ergen 3:

14 yaşında olup 8.sınıf öğrencisidir. Babasının ikinci evliliğinden dünyaya gelmiştir. Evliliğin ilerleyen zamanlarında şiddetli bir geçimsizlik başlamış baba felç kalmış, anne ise psikolojik rahatsızlık nedeni ile onları terk etmiştir. E3 uzun süre felçli babasına bakmış bir süre sonra ihmal edildiği gerekçesiyle ihbar edilerek koruma altına alınmıştır. Babası vefat ettikten sonra annesi ile görüşmeye başlamış fakat annenin ruhsal hastalığından kaynaklı olarak çocuğa ebeveynlik yapamadığı tespit edilmiştir.

E3 arkadaşları ve çevresiyle uyumludur. Hayvanları beslemeyi çok sever.

E3'ün sakin ve kendisini ifade edebilen bir yapısı olsa da ara ara öfke nöbetleri geçirebilmektedir. Annesinin hastalığından dolayı endişeli olup bazen kuruluştan izinsiz ayrılıp çalışarak annesine bakmak istediğini dile getirmektedir. Bu açıdan grubun, kendisine hayatını planlamak konusunda katkı sağlayacağı düşünülmüştür. Özgüveni yüksek olması nedeniyle de grup açısından yararlı olacağı düşünülmüştür.

Ergen 4:

E4, 15 yaşında olup 9.sınıf öğrencisidir. Aile içi şiddet ve aile parçalanması sebebi ile kurum bakımına abisi ile beraber alınmıştır. Annesi ve kardeşleri ile şuan yüz yüze görüşürken, babasını sekiz yıldır görmediğini, sürekli olarak görmek istemediğini, burada olmalarının sebebinin o olduğunu dile getiren bir çocuktur. Yaşıtlarına göre daha akıllı ve mantıklı hareket edebilmekte ve abisine rehberlik edebilmektedir.

Duygu ve düşüncelerini rahat ifade edebilen, fiziksel gelişimi normal ve yaş grubuna göre uygun özellikler göstermekte, yaşadığı ortama çabuk uyum sağlayabilmektedir. Ev ve okul kurallarına rahatlıkla uyum sağlayabilmekte, kurum çalışanları ve okuldaki öğretmenleri ile sağlıklı iletişim kurabilmektedir. Buz hokeyine ve voleybola ilgisi vardır. E4'ün liderlik özelliği olması nedeniyle grup motivasyonuna yarar sağlayabileceği düşünülmüştür.

Ergen 5:

E5, 14 yaşında ve 8.sınıf öğrencisidir. E5'in geniş bir aileden gelmektedir, yedi kardeşi vardır ancak E5 suça sürüklenme riski nedeniyle koruma altına alınmıştır. E5 konuşmayı çok seven dışa dönük bir çocuktur. Verilen görevleri yerine getirir. Fakat yurt ortamındaki diğer olumsuz davranışları olan arkadaşlarından çok çabuk etkilenebilmektedir.

Duygu ve düşüncelerini rahat ifade edebilen, fiziksel gelişimi normal ve yaş grubuna göre uygun özellikler göstermektedir. Ev ve okul kurallarına uyum sağlamamakta ısrar

eden bir yapısı vardır. Kurum çalışanları ve okuldaki öğretmenleri ile sağlıklı iletişimi sadece kendisi istediği zaman kurmakta eğer istediği yapılmazsa şiddete başvurmaktadır. E5 verilen görevleri yaparak diğer arkadaşlarını da bu konuda teşvik edebilecek bir yapıda olduğu için ve örnek teşkil etmesi için grup oturumlarına fayda sağlayacağı düşünülmüştür.

Ergen 6:

16 yaşında ve lise 1. Sınıf öğrencisidir. E6 yurt ortamı ile 15 yaşında aile ortamından alınarak ilk defa tanışmıştır. İçine kapanık ve depresif bir kişiliği olduğu için yurt ortamına adaptasyon sağlayamamış olup lise 1 de sınıfta kalmıştır. E6 ailesinin ihmali yüzünden yurt ortamına alınmış olduğu için yurt yaşamını reddetmekte ve kabul etmemekte ısrar etmektedir. Duygu ve düşüncelerini rahat ifade edemeyen içine kapanık bir çocuktur. Fiziksel gelişimi normal ve yaş grubuna göre uygun özellikler göstermektedir. Ev ve okul kurallarına uyum sağlamaya çalışırken zorluk yaşamakta, kurum çalışanları ve okuldaki öğretmenleri ile zaman zaman sağlıksız iletişim kurabilmektedir. E6'nın çevresinde olan bireylere yardım etmeyi seven bir yapısı var bundan dolayı grup oturumlarında kendi ile aynı durumda olan arkadaşlarına bu yönünü kazandırması amacıyla grup oturumlarına yarar sağlayacağı düşünülmüştür.

Ergen 7:

14 yaşında olup 8. sınıf öğrencisidir. E7 doğduğu andan itibaren babasının terk etmesi annesinin de psikolojik sorunlarının olması nedeniyle hastaneden koruma altına alınmıştır.

E7, 9 yaşında iken koruyucu aile hizmetinden yararlandırılmış fakat takibi yapılırken koruyucu ailenin E7'yi ihmal ettiği gözlemlenmiş ve E7 tekrardan yurt bakımı altına alınmıştır. Bu durum çocukta travmaya neden olmuştur. Bu nedenle E7 yurt ortamını reddetmekte annesi olarak kabul ettiği koruyucu ailesine özlem duymaktadır.

Duygu ve düşüncelerini rahat ifade edebilen bir çocuktur. Fiziksel gelişimi normal ve yaş grubuna göre uygun özellikler göstermekte, yaşadığı ortama çabuk uyum sağlayamamaktadır. Okul ortamını reddetmekte sürekli olarak okuldan kaçmaktadır. Ev ve okul kurallarına uyum sağlamamak için sürekli çeşitli bahaneler ortaya koymakta, kurum çalışanları ve okuldaki öğretmenleri ile sürekli olarak sağlıksız iletişim kurmaktadır. Bilgisayar oyunlarına meraklı ve aşırı derecede hayvan sevgisine sahiptir. Her hafta bir hayvan sahiplenerek kuruma getirmektedir. E7'nin konuşmayı çok seven bir yapısı vardır. Bu yüzden diğer grup üyelerinin oturumda paylaşım yapmalarını teşvik etmesi için grup oturumlarına yarar sağlayacağı düşünülmüştür.

Ergen 8:

14 yaşında ve 8. Sınıf öğrencisidir. E8 annesinin üçüncü evliliğinden dünyaya gelmiştir, babasını hiç tanımamaktadır. Baba sevgisine hep bir ihtiyacı ve özlemi olduğu yapılan bireysel görüşmelerde hissedilmektedir. Annesi, ablası ile çok problem yaşadığı için yurda vermişti, E8 bu nedneleannesine öfke duymaktadır. Sessiz ve sakin bir yapısı vardır. Duygu ve düşüncelerini rahat ifade edemeyen içine kapanık bir çocuktur. Fiziksel gelişimi normal ve yaş grubuna göre uygun özellikler göstermekte, yaşadığı ortama çabuk uyum sağlayabilmektedir. Ev ve okul kurallarına uyum sağlayabilmekte, kurum çalışanları ve okuldaki öğretmenleri ile sağlıklı iletişim kurabilmektedir. Satranç oynamayı çok sever. E8 okul ve kurum kurallarına hemen uyum sağlayan uyumlu bir çocuk olması nedeniyle grup oturumlarında konulan kurallara uyum sağlayabileceği ve diğer üyeleri de bu kurallara uyulması konusunda teşvik edici davranışlar göstererek grup oturumlarına yarar sağlayacağı düşünülmüştür.

3.2.3. Grup Süreci

Bu bölümde öncelikle yürütülen grup odaklı sosyal hizmet müdahalesi kapsamında gerçekleştirilen grup oturumları hakkında bilgi verilecek sonrasında ise oturumlar ve ergenlerin oturumlara ilişkin değerlendirmeleri üzerinde durulacaktır.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen grup odaklı sosyal hizmet uygulaması, 8 ergenin katılımıyla, haftada iki gün (Pazartesi ve Cuma), 60 dakika ve on iki oturum süresince gerçekleştirilmiştir. Üyeler, gruba genel olarak düzenli katılım göstermişlerdir. Çizelge 1. üyelerin gruba katılmalarını göstermektedir.

Üyelerin katıldıkları oturumlar X ile belirtilmiştir

Çizelge 1. Üyelerin Gruba Katılım Durumları

Oturumlar	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
E1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
E2	X	X	X		X	X	X	X			X	X
E3	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
E4	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X
E5	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X
E6	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
E7	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
E8	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X

Bu bölümde grup oturumları özetlenerek verilmiştir.

Birinci Oturum

Oturumun Amacı: Tanışma, Programın Amaç ve Öneminin Açıklanması, Grup Kurallarının Belirlenmesi

Oturum Süreci :

Grup üyeleri ile grubun amacı hakkında daha önce yapılan bireysel görüşmeler hatırlatılmış ve grubun amacı bir kez daha grup üyeleri ile paylaşılmıştır. Grubun genel amacının gruptaki bireylerin yaşam becerilerini geliştirmek, problemler karşısında etkili kararlar vermesine yardımcı olmak, stres yaşantılarıyla etkili bir şekilde başa çıkmayı öğretmeye yardımcı olmak, kendilerini iyi hissetmeleri ve çevreleri ile sağlıklı iletişim kurabilmeleri konusunda bilinç ve beceri kazanmalarını katkı sağlamak olduğu açıklanmıştır.

Tanışma sürecini kolaylaştırmak ve grup üyelerinin birbirlerini tanımalarını ve ısınmasını sağlamak amacıyla grup liderinin yönergesi ile “Topu Yakala” isimli ısınma oyunu oynanmıştır. Grup lideri eline bir top almış ve önce kendisini tanıtmıştır. Daha sonra topu bir üyeye atarak üyeden kendisini tanıtmalarını istemiştir. Böylelikle her üye kendini tanıtmıştır. Üyeler, aynı kurumda bir süredir kaldıkları için birbirlerini genel olarak tanımaktadırlar. Bu nedenle lider, üyelere kendileri açısından en öne çıkan özelliklerini belirtmelerini istemiştir.

Üyeler kendilerini tanıtırken en öne çıkan paylaşım E7’den gelmiştir. E7, insanları hareketleriyle sınırlendirdiğini, bunun en sevdiği şey olduğunu, insanlar sinirlenince kendisinin de güldüğünü ifade etmiştir. Paylaşımında babasının onu terkettiği için herşeyden nefret ettiğini belirtmiş bu nedenle de genelde sinirli olduğunu bu nedenle insanları sınırlendirmeyi sevdiğini söylemiştir. Grup, üyeyi yalnız olmadığı konusunda kendilerinin de aynı durumda olduklarını belirterek bu durumu normalleştirmeye çalışmıştır.

Çocuklar kurum içerisinde sürekli beraber oldukları ve birbirlerini tanıdıkları için, farklı yorumlar yapmışlardır, bu durum grup çalışmasının eğlenceli ve çekici kılmıştır. Herkes birbirin hakkında ne düşündüğünü merakla dinlemiştir.

Ergenlerin grubu sahiplenmelerini sağlamak ve motivasyonlarını arttırmak için gruba bir isim verilmesi önerilmiştir. Bu doğrultuda üyelerin önerileri alınmıştır. E1 “son gençlik” olabileceğini, E2 ise “bedel” olabileceğini, E3 “neden” olabileceğini ve neden bu kurumda olduklarını, E4 “paylaşım” olabileceğini, E7 “danışma” olabileceğini, E8 “yorum” olabileceğini, E5 düşünmediğini söylemiştir. Bunun üzerine üyelere kura çekme fikri ortaya atılmış ve kura çekilmiştir. Çekilen kuradan ise “bedel” çıkmıştır.

Grup çalışmalarında kuralların olduğu ve bu kurallara uymanın grup çalışmalarındaki önemi vurgulanmıştır. Grup kurallarından bazıları grup lideri olarak gruba önerilmiş ve bunlar tahtaya yazılmıştır; grupta konuşulanlar özeldir ve grup içinde kalır, grup üyeleri gruptaki aktivitelere katılım katılmama konusunda zorlanmaz, herkesin konuşma hakkı vardır ve grupta biriyle konuşurken diğerleri dinler ve arkadaşlarının sözünü kesmez, grup üyeleri birbirine saygılı davranmalıdır gibi kurallar örnek verilmiştir.

Grup üyelerine bu kurallar hakkındaki düşünceleri ve bu kurallara eklemek istedikleri olup olmadığı sorulduğunda ise; E6 *“mesela zamanında gelmek birisi”*, E2 *“telefon getirmemek olsun, zamanla bir şey çıktıkça söyleriz”*, E3 *“ikincisini söylemek istiyorum, bir sonraki haftanın programını, konusu hakkında bilgi verilmesi, izin almadan kimsenin konuşmaması”*, E4 *“Benim de şöyle bir önerim var, her hafta toplantıya birimiz bir fikra bulup gelelim anlatalım, eğlenerek başlayalım. Hakaret ve küfür etmemek olsun çünkü yanımızda hocamız var herkes dikkat etsin kendine”* olarak ifade etmişlerdir.

Grup lideri tarafından ikinci oturumda duyguları tanıma ve ifade etme üzerinde konuşulacağı, grupta konuşulanların özel olduğu ve grup içerisinde kalacağı hatırlatılmıştır.

Grup sürecine başladığı andan itibaren grup lideri tarafından niçin toplanıldığı, grubun amacının ne olduğu, neler yapılabileceği anlatılmıştır. Grup lideri olarak daha çok başlatıcı, yönerici, katılımı teşvik edici ve değerlendirici bir rol üstlenilmiştir. Her üyenin oturum boyunca konuşması, konuya katkıda bulunması sağlanmıştır

İkinci Oturum

Oturumun Amacı: Duyguları Tanıma ve İfade Etme

Oturum Süreci:

Önceki oturumun kısa bir özetini yapılarak oturum başlatılmıştır. Grup üyelerine “duygu” kavramı sorularak bu konudaki düşüncelerini açıklamaları desteklenmiştir. E1 *“Benim için hiçbir şey ifade etmiyor. Duygusal insanların güçsüz olduğunu düşünüyorum”*. E2 *“bence insanı insan yapan en büyük özellik duygusunun olması”*, E3 *“ben aşkların adamıyım, o yüzden sevmek ve sevilme diyeceğim. Öyle değil mi siz söyleyin?”* (Gülerek) Grup üyeleri *“doğru”*. E4 *“utanç, burada kaldığım için. (Öfkelenerek) Eğer babam annemi aldatmasaydı, mutlu yaşantımız olacaktı.”* E5 *“mutluluk, geçmişe takılıp kalmanın bir anlamı yok. Ben sinirlensem bile gülerim hocam.”* E6 *“korku, buradan çıkacağım için tedirginim. Babam ve annemin yaptığı pis işlere bulaşacağım diye çok korkuyorum”*. E7 *“şaşkınlık” annem, babam ve kardeşlerim ile yaşarken, annemin baş ağrısı nedeni ile kullandığı yasak olan maddeler yüzünden evimden ailemden (koruyucu*

ailem) alındım. Evden çıkarken hiçbir şey alamadım. Geri dönmek istiyorum. Burada nasıl yaşacağımı hocam bilmiyorum” diye ifade etmişlerdir (Çaresiz ve bitap bir şekilde).

Grup üyelerinin duygu kavramı hakkındaki düşüncelerini paylaşımlarından sonra duygu “olayların ve yaşantıların insanlar üzerinde bıraktığı etki” olarak tanımlanmış davranışlarımızın üzerindeki etkisi kısaca açıklanmıştır.

Grup üyelerinin duygularına olan farkındalığını geliştirmek için birtakım sorular yöneltilmiştir. Tuttuğunuz takımın galip geldiği bir maç sonunda kendinizi nasıl hissedersiniz sorusu sorulduğunda; E1 “sevinçli, kükrüyormuş gibi hissederim.” (Gülerek) E2 “bilmiyorum, ben takım tutmuyorum hocam kafam rahat.” E3 “hocam ben çok mutlu olurum, hatta kolumda gördüğünüz gibi Ankaragücü dövmesi var. Ben holiganım.” E4 “ben acayip bir şekilde fanatiğim, kolumdaki dövmeden de görüldüğü gibi en büyük Fenerbahçe net. Deli gibi sokağa çıkar bağırırım.” E5 “sevinirim ama aşırıya kaçmam hocam. Sağlık olsun der geçerim.” E6 “stadyumu yakarım.” E7 “baya sevinçli hissederim. Kaybetmeye tahammülüm yok.” (Kaşlarını çatarak) Grup lideri “yakında voleybol turnuvası için Antalya’ya gideceksiniz. Siz kazanırsanız sonsuza dek sizin takımın taraftarı olacağım.” (Gülerek) Üyeler, “çok heyecanlıyız hocam sormayın, biz resmen top tutuyormuşuz, şimdi ise bütün kuralları öğrendik, voleybolu kuralına göre oynamak aslında çok zormuş” diye ifade etmişlerdir.

Duyguların insan yaşamında çok önemli yeri olduğu hakkında bilgi verilmiştir. Öfke, sevinç, mutluluk vb. duyguların insanların sosyal yaşamları içerisinde her zaman karşılaştıkları ve karşılaşılabileceği duygular olduğu belirtilmiştir. İnsanların duygularına göre farklı davranışlar gösterebileceğini, duygularının farkında olmalarının onların davranışlarını daha iyi kontrol etmelerine önemli katkı sağlayacağı söylenmiştir.

Grup üyelerine olumlu ve olumsuz duyguları ve bu duygularına neden olan yaşantıları sorulmuştur. Grup üyelerine model olmak amacıyla üzüntü ve sevinçli yaşantılardan örnekler verilmiştir. E4 olumlu duygusunun mutluluk olduğunu, dört gün önce arkadaşları ile birlikte yurttan kaçarak eğlenmeye gittiklerini o zaman yaşadığı en olumlu duygunun o olduğunu, olumsuz duygusun ise üzüntü olduğunu, babası cezaevine girdikten sonra annesinin kız kardeşini alarak izini kaybetmesinden bahsetmiştir (ama şuan annesi ve kız kardeşi ile yüz yüze görüşüyor).

E5 “Olumlu bir duygum yok. Olumsuz duygum ise korkmak, annem bizi terk etmişti, babam ile yaşarken bir gün polisler evimize geldi babam kaçtı, ben de ne yapacağımı bilmediğim için babamın yerini söyledim, babam cezaevinde yıllardır görüşmüyoruz” demiştir.

E6 “Sevinç. Buna sebep olan yaşantım ise, yurttan kaldığım bir arkadaşımın annesinin kansere yakalandığını duymuştuk, daha sonra o arkadaşımın çok büyük miktarda para gerekiyordu, bunun için kötü işler yapacaktı. Ben ise onu teselli etmeye çalışıyordum. Bir gün otururken annesi bizim yanımıza geldi ve kanseri atlattığını haber verdi. O arkadaşımın sarılıp ağlamalarıydı. Bende ağlamıştım sevinçten. (Gözleri dolarak) Yaşadığım olumsuz duygum üzüntü, buna sebep olan şey ise yıllar önce ailemin dağılması bizim ise yurtlara verilmemiz” olarak ifade etmiştir.

E2 “olumlu duygum mutluluk, geçen doğum günümde annemin istediğim saati almasıydı. En kötü anım ve duygum şaşkınlık, babam annemi çok dövüyordu. Annem hasta olmuştu ve kardeşimi babama benzettiği için her gün dövüyordu.” diye belirtmiştir.

Oturumda duygu kavramı üzerinde durulmuş ve örnekler ile paylaşılmıştır. Duygunun olayların ve yaşantıların insanlar üzerindeki etkisi hakkında konuşulmuştur. Grup üyelerine olumlu ve olumsuz duygularına neden olan yaşantıları hakkında konuşulmuş, olumlu ve olumsuz duygu-yaşantı formu doldurmaları dağıtılarak farklı duyguları tanımalarını ve kendi duygularını fark etmeleri sağlanmıştır. Üyeler ile duygu tombalası oynanarak, kendilerine çıkan duyguyu canlandırmaları istenmiş, üyeler tarafından bu duyguları canlandırmak yapılan oturumu eğlenceli hale getirmiştir. Oturum süreci boyunca tüm çocuklara söz verilmiş, herkesin eşit bir şekilde katılım göstermesi sağlanmıştır.

Üçüncü Oturum

Oturumun Amacı: Girişken Davranabilme ve Etkili İletişim

Oturum Süreci:

Önceki oturumun kısa bir özeti yapılarak oturum başlatılmış ve etkili dinleme becerisinin ne olduğu hakkında bilgi verilmiştir.

İki gönüllü üyeden “uzun süredir görüşmeyen iki arkadaşın parkta karşılaşması”nı etkili dinleme becerilerini kullanarak canlandırmaları istenmiştir. Canlandırma sonunda grup üyeleri alkışlanılarak bu davranışları pekiştirilmiştir.

Gruba sözel ve sözel olmayan mesajlar kısaca tanımlanılarak, insanların sadece sözel mesajlarla anlaşılmadığı ve sözel olmayan mesajların da sözel mesajlar kadar önemli olduğu açıklanmıştır. Duygu ve düşüncelerinin bazen sözsüz de ifade edilebileceği belirtilmiştir.

Girişken davranışın geliştirilmesi için yapılan alıştırmaların amacının “HAYIR” demeyi öğrenme ve alkışa alışma olduğu belirtilmiştir.

Olumlu ve olumsuz duygularını büyüklerine, arkadaşlarına, küçüklerine söylemeleri ve çevrelerinde tanımadıkları ancak çoğu zaman gördükleri kişilere günaydın, iyi günler, kolay gelsin, v.b. gibi şeyler demeleri istenerek ev ödevi verilmiştir.

Dördüncü Oturum

Oturumun Amacı: Problem Çözme

Oturum Süreci :

Grup üyeleriyle “Benim Gözlerim Ol” ısınma oyunu ile grup sürecine başlanmıştır. Bu oyunda grup iki ya da üçe bölünür. Grup üyeleri sıralanırlar. Lokomotif rolündeki grup üyesinin gözleri açık diğer oyuncuların ise gözleri kapalı olur. Oyunun temel kuralı farklı grupların birbirine dokunmadan salon içerisinde dolaşabilmeleridir.

Grup üyelerine günlük hayatlarında karşılaştıkları problemleri ve bunları nasıl çözdüklerini sorulmuştur. Üyeler, problemi tanımlamada, çözüm önerileri üretmede teşvik edilmiştir. Mümkün olduğunca farklı çözümlerin ortaya çıkmasına yardımcı olacak benzer öneriler verilmiştir. Çözümün ortaya çıkaracağı olumlu durumlar kadar çözümün ortaya çıkaracağı olumsuz durumların da dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır.

E2 “mahkeme süreçlerim”, E1 “ben yurttan çıktıktan sonra kardeşlerimin yurttan kalması”, E7 “okula gitmemek”, E6 “okula düzenli bir şekilde devam edemem”, E3 “yurttan çıkmak ve aileme kavuşmak” olarak problemlerini tanımlamışlardır.

Problemin farklı çözüm yolları üzerine konuşulduğunda ise; E8 “rahat durmak lazım”, E1 “güvendiğim insanlara emanet ederim, ziyaretlerine gelirim”, E6 “hocalarım danışarak”, E7 “annem (koruyucu) madde kullanmayı bırakırsa düzenlice giderim, en büyük olan ablam esra ya verilirsem her gün giderim”, E2 ise “ablamın beni kendi üstüne alması, ailemin madde kullanımını bırakması” diye kendi sorunlarına ilişkin çözüm önerilerini belirtmişlerdir.

Grup üyelerinin problemleri ve çözümlenmeleri dinlendikten sonra onlara problem çözmede aşamalı yaklaşımın, problem çözerken işleri kolaylaştıracağı belirtilecek ve yazı tahtasına problem çözme basamakları yazılarak açıklanmıştır.

Gruba, problemlerin günlük hayatın kaçınılmaz bir gerçeği olduğu açıklanıp, problemlerimizi çözmek için girişimde bulunmanın önemi ve problemlerin çözülmesi ile hayatımızda meydana gelen olumlu değişiklikler hakkında bilgi verilmiştir.

Beşinci Oturum

Oturumun Amacı: Geçen Oturumda Öğretilen Problem Çözme Basamaklarını Uygulama

Oturum Süreci:

Grup üyelerine herkesin günlük hayatında çeşitli problemler yaşayacağı ifade edilmiş ve ergenlerin sıklıkla karşılaştıkları problemlerden bazıları seçilerek yazı tahtasına yazılmış ve üyelerin bu problem konusunda tartışmaları sağlanmıştır.

Belirlenen problemlerden biri okul durumunun başarısız olmasıdır. Bu problem nasıl çözülebilir? Farklı çözüm yolları ne olabilir? diye gruba sorulmuştur. E7 “*daha fazla ders çalışarak*”, E1 “*öğretmenlerle konuşarak*”, E4 “*okul değiştirerek*” demiştir. Çözüm yollarının olumlu ve olumsuz yönleri de tartışılmıştır. E8 “*daha fazla ders çalışırsak olumlu yönü iyi bir meslek sahibi oluruz*”. E1 “*daha fazla ders çalışırsak olumsuz yönü gözlerimiz bozulur, ben ders çalışmayı sevmiyorum*”, E7 “*öğretmenlerle konuşmanın olumlu yönü, ders notların yükselebilir*”, E2 “*öğretmenlerle konuşmanın olumsuz yönü, yurttan geldiğimiz için zaten mimleniyoruz. Öğretmenin bizimle fazla ilgilenmesi bizi iyice mimleyebilir*”, E6 “*okul değiştirmenin olumlu yönü, yaptığın yanlışları bir daha yeni okulunda yapmazsın*”, E3 “*okul değiştirmenin olumsuz yönü ise yeniden çevre edinmek bence zor*” diye cevap vermişlerdir.

Oturum bir oyun oynanarak sonlandırılmıştır.

Altıncı Oturum

Oturumun Amacı: Öfke ve öfke kaynakları

Oturum Süreci:

Grup üyelerine öfkenin ne anlama geldiği sorulmuştur; E6 “*şiddet*”, E3 “*sinir, kavga*”, E4 “*gözünün dönmesi, çevrendekilere zarar ziyan*” olarak tanımlamışlardır.

Grup üyelerinden kendilerini öfkeliendiren durumla ilgili düşüncelerini paylaşmaları istenmiştir. Grup üyelerine paylaştıkları öfke yaşantıları ile ilgili aşağıdaki sorular sorularak süreç devam edilmiştir.

- Öfkelenmenizin sebebi ne?
- Öfkeli olduğunuzda bedeninizde ne gibi fiziksel değişiklikler oluyor?
- Öfkeli olduğunuzda neler düşünüyorsunuz?
- Öfkeli olduğunuzda neler hissediyorsunuz?
- Öfkeli olduğunuzda neler yapıyorsunuz?

E4 “*Beni öfkeliendiren şey saygısızlık. Bir gün arkadaşlarım ile sokakta gezerken babamı tanımadığım bir kadın ile gördüm. Arkadaşlarım o sırada bana senin baban değil mi dedi çok utandım. Onların yanına giderek önce babamı daha sonra o kadını dövdüm, arkadaşlarıma rezil olmamdı. Eğer tek başıma görseydim belki böyle bir tepki vermezdim, elim ayağım titredi, kendimi çok kötü hissettim*” cevaplarını vermiştir.

E2 “Kavgalar. Ben yurda alınmadan yani ailemiz dağılmadan önce çok kötü anılar biriktirdim. Bunlardan en öfkeli olduğum anımı anlatayım. Bir gece yine babam evimize erkek arkadaşlarını getirdi ve alkol almaya başladı. Böyle zamanlarda annem, ben ve kardeşim evin üst katına çıkar ve başka odada kapıyı kitler otururuz. Yine bir gün babam ve arkadaşları alkol aldı bağırmağa başladılar. Bunun üzerine annem, ben ve kardeşimin olduğu odanın kapısını kitliledim, o sırada babam odanın kapısına gelerek kapıyı açmamızı söyledi, onun amacı içeri girip annemi dövmektir. Annem her gün yatarken yastığının altına bıçak koyardı, bunun üzerine ben annemin yastığının altındaki bıçağı alarak babama saldırdım. Bu her gece olurdu ve ben o yıl hiç uyumadan her gece annem ve kardeşimi beklerdim. Öfkeli olduğumda fiziksel hiçbir değişim yok. O anda iyi bir şey söylene bile yanlış anlıyorum. 1’den 10’a kadar sayarım” diye cevaplandırmıştır.

E6 “Saygısızlık beni de öfkeliendiriyor. Hastalandığım bir gün beni hastanede odaya çıkarmışlardı, o oda da benle beraber yabancı uyruklu bir hasta daha kalıyordu. O hasta bizim giyinme şeklimize tamamen uymayan bir kıyafet giymişti ve aşırı rahat oturuyordu, benimle beraber oda da annemde kalıyordu, onun hal ve hareketleri oturma şekli, kıyafeti beni çok rahatsız etti. Bunun üzerine ona düzgün oturmasını söyledim fakat o hiç umursayıp açık seçik oturmaya devam etti, yatağımın yanına oturmaya başladı. Bunun üzerine ben çok sinirlendim ve kolumda takılı olan serumu çekip kopardım. Damarımı patlattım ve serumu onun kafasına fırlattığımı hatırlıyorum. Fiziksel olarak bayılıyorum ya da gülmeye başlıyorum. Bağırmağı istediğimi ama sesimin çıkmadığını düşündüm. İçim gıdıklanıyor. Köşeye çekilip kitap ya da şiir okurum” demiştir.

E1 “Engellenme beni öfkeliendiriyor. Bir gün yurttan çarşıya doğru gidecektik. Abime gel taksiye binelim dedim. Abim binmeyince çok sinirlendim ve onu dövdüm. Kalp ritmim artar ve ellerim titrer. Boşver başına bela alacan diyor, sakinleş diyorum. Hatırlayamıyorum ama çok kötü hissediyorum. Müzik dinlerim” diye söylemiştir.

E5 “Beni de haksız davranış sinirlendiriyor. Geçen hafta başıma gelen olayı anlatmak istiyorum, evde oturuyordum o sırada bir arkadaşım yanıma geldi sevgilime küfredmişsin dedi, bense böyle bir şey demediğimi söyledim fakat o inanmadı beraber dışarı çıktık. Gökyüzüne baktı “bana güç ver” dedi, “ne diyorsun kiminle konuşuyorsun” dedim o ise “gök tanrı ile konuştuğunu” söyledi, ben de ona “gök tanrı diye bir şey yok” dedim. Bunu demem üzerine sinirlenerek gözümüne yumruk attı ve canım çok acıdı. Çok öfkeliendim ve ben de ona fiziksel şiddet gösterdim. Beni orada asıl üzen o arkadaşımın bana fiziksel şiddet göstermesi değil yurttan olan diğer abilerin o arkadaşımızı gaza getirerek bizi dövdürmeleriydi. Çok ağladım. Kızarıyorum, elim ayağım titriyor.

Karşımdaki insana zarar veresim ve öldüresim geliyor. Çok kötü oluyorum gözümün karardığını hissediyorum. Hırsımı alamadığım için üzülüyorum. Bir yere yumruk atıyorum. Köşeye çekiliyorum. Unutmaya çalışıyorum. Çevreyi izliyorum” demiştir.

Öfkenin yarattığı fiziksel, duygusal, davranışsal, düşünsel etkilerin önemi vurgulanarak etkinlik sonlandırılmıştır.

Yedinci Oturum

Oturumun Amacı: Öfke kontrol becerisini kazanma

Oturum Süreci :

Grup üyelerinden, öfkelendikleri zamanlarda daha çok hangi tepki biçimlerini kullandıklarını paylaşmaları istenmiştir.

E8 “Duvara yumruk atarım”, E1 “yakıp yıkarım”, E7 “yalnız kalarak”, E2 “içime atıyorum”, E6 “sinirlenirim ama karşımdaki arkadaşımın seslenmem”, E3 “ben içime saklarım öfkemi dışa vurmam ama gerçekten çok sinirlenirsem içimde saklamam”, E4 “sinirlendiğim olaydan farklı bir şeyler yapmak”, E5 “ağlayarak tepki veririm” diye belirtmişlerdir.

Grup lideri tarafından içe atma, saldırganlık pasif saldırganlık, girişkenlik gibi kavramlar açıklanmış ve öfkenin etkili ifade edilmesinin problemi çözmedeki önemi üzerinde durulmuştur.

E8 “öfkemi içime attığımda ağlıyorum, çözülüyor.” E1 “öfkemi içime attığımda üzülürüm, çözemem.” E7 “öfkemi içime attığımda erken yaşlanma, bilmiyorum.” E2 “öfkemi içime attığımda sakinleşme, çözülüyor.” E6 “öfkemi içime attığımda sinirleniyorum, daha çok sinirlendiğim için kin tutarım.” E3 “öfkemi içime attığımda çözülür, barışıyorum. E4 “öfkemi içime attığımda deli gibi gülerim, bilmiyorum.” E5 “öfkemi içime attığımda çok çabuk sinirleniyorum, çözülüyor” diye ifade etmişlerdir.

Grup lideri öfkemi yapıcı bir şekilde ifade edip istek ve ihtiyaçlarımı ifade ettiğimde; E8 “öfkemi yapıcı bir şekilde ifade edip istek ve ihtiyaçlarımı ifade ettiğimde çözülüyor.” E1 “öfkemi yapıcı bir şekilde ifade edip istek ve ihtiyaçlarımı ifade ettiğimde çözülmez çünkü ihtiyaçlarımı alamıyorum.” E7 “öfkemi yapıcı bir şekilde ifade edip istek ve ihtiyaçlarımı ifade ettiğimde saygılı bir iletişim olur.” E2 “öfkemi yapıcı bir şekilde ifade edip istek ve ihtiyaçlarımı ifade ettiğimde çözülmez.” E6 “öfkemi yapıcı bir şekilde ifade edip istek ve ihtiyaçlarımı ifade ettiğimde kendimce başarı elde ederim.” E3 “öfkemi yapıcı bir şekilde ifade edip istek ve ihtiyaçlarımı ifade ettiğimde çözülüyor ama dalarım.” E4 “öfkemi yapıcı bir şekilde ifade edip istek ve ihtiyaçlarımı ifade ettiğimde çözülüyor

çünkü yapamıyoru.” E5 “öfkemi yapıcı bir şekilde ifade edip istek ve ihtiyaçlarımı ifade ettiğimde eğer karşımdaki insan bunu anlamıyorsa sinirlenip kırarım” diye belirtmişlerdir.

Grup lideri olarak grup üyelerine nefes alma, duygu ve isteklerini sakince ifade etme, karşıdakini dinlemeye çalışma gibi öfke ile başa çıkma stratejilerinden söz etmiştir. Daha sonra grup bu stratejileri tartışmıştır.

E8 “öfkemle başa çıkma stratejim yalnız kalmak. Sakin ol maddesini ezberleyeceğim.” E1 “öfkemle başa çıkma stratejim saldırıp rahatlamak, bu yüzden unutma öfke ile kalkan zararlı oturur maddesini ezberleyeceğim.” E7 “öfkemle başa çıkma stratejim yalnız kalmak. Karşıdakine saygılı ol maddesi diyeceğim.” E2 “öfkemle başa çıkma stratejim ne söylediğini dinle anlamaya çalış maddesini seçeceğim, sakin ve kibar olmayı tercih ederim.” E6 “öfkemle başa çıkma stratejim estağfurullah tövbe çekerim.” E3 “öfkemle başa çıkma stratejim içimden ommm derim. Derin bir nefes al, içinden 10’a kadar yavaş yavaş say cümlesini ezberleyeceğim.” Grup lideri “omm ne demek E3.” E3 “yogada diyorlar ya hocam. Omm uçmak istiyom gibi.” (Gülüşmeler) E4 “öfkemle başa çıkma stratejim sinirlendiğimde şiir, hikâye veya kitap okurum. Sakin ol maddesi diyorum.” E5 “öfkemle başa çıkma stratejim içimden tövbe çekmek. Derin bir nefes al, içinden 10’a kadar yavaş yavaş say” diye ifade etmişlerdir.

Oturum boyunca öfke durumunda verilen uygun ve uygun olmayan tepkileri fark etmeleri sağlanmış ve öfke duygusunu kontrol etmeleri hakkında bilgi verilmiştir. Oturumun kısa özeti yapılarak oturum sonlandırılmıştır.

Sekizinci Oturum

Oturumun Amacı: Stres ve stres belirtileri ile başa çıkma

Oturum Süreci :

Grup lideri tarafından stres kavramı rutin hayat koşullarında karşılaşılan sorunların sonucu olarak hissedilen sıkıntı ya da zorlanma durumu olarak açıklanmıştır. Grup üyelerine stresin kişinin kendisinden, çevresindeki diğer kişilerden (anne- baba, arkadaş çevresi) fiziksel çevreden (yaşanılan yerden) kaynaklanabileceğinden bahsedilmiştir.

Üyelere stres kavramı sorulduğunda; E8 “yurt ortamında olup anne ve babamın yanında olmaması.” E1 “aile ortamının olmaması ve suça karışmak.” E7 “yurtta arkadaşlarımız tarafından yapılan saygısızlık.” E4 “bir kız arkadaşımın olmaması.” E2 “akalında arkamdan köpek kovalamıştı, ilk kez paten sürdüğümde, kafamın yarılmasından dolayı baya strese girmişti.” E6 “Hastalanma korkusu var bende, telefonumun çalınma korkusu birde bi kere alnum yarılmıştı acayip strese giriyorum.” diye cevaplamışlardır.

Grup lideri “Peki stresli olduğunuz zamanlarda fiziksel, duygusal ve davranışsal olarak nasıl belirtiler gösteriyorsunuz?” diye sormuştur. E8 “*ben ağlıyorum ve annem ile paylaşıyorum.*” E1 “*genelde ben grup hocam siz olduğunuz için sizinle paylaşıyorum.*” E7 “*gönüllü annemin yanına kaçıyorum.*” E2 “*ben saçımı ve kaşımı permatik ile kazıyorum. Bir gün sizinle beraber cezaevine annemin yanına gitmiştik annem yapamayacağım bir şeyi bana söylediğinde ne yapacağımı bilemedim. Yurda gelene kadar siz neyin var dediniz ama ben asla konuşmadım yurda gelince de saçımı ve kaşımı kazıdım böyle rahatlıyorum sanırım.*” E6 “*ben ağlıyorum. Sonra sizinle paylaşıyorum rahatlayınca da.*” E3 “*bende birisiyle ya kavga ediyorum ya da oturup bir köşeye etrafı izleyerek çözüm bulmaya çalışıyorum.*” E4 “*Bende ağlıyorum. Rahatlayınca ne yaparım diye düşünürüm.*” E5 “*ben E7 ile paylaşıyorum. Daha sonra ikimiz çözümümüz bulamazsak size gelip fikir alırım. Eğer kafam rahatlamazsa ağlayarak babamı ararım*” diye ifade etmişlerdir.

Grup lideri tarafından üyelere stres belirtilerini fark etmenin stresli durumdan uzaklaşmak veya stresle başa çıkmadaki önemi anlatılmıştır.

Dokuzuncu Oturum

Oturumun Amacı: Stres yaşantılarında duygu ve düşünce durumunu belirleme

Oturum Süreci:

Geçen toplantının özeti yapılarak toplantıya başlanmıştır. Sonrasında ise gruba, stres durumlarında hangi düşünce ve duyguların yaşandığı sorulmuş ve üyelere kendi deneyimlerini paylaşmaları istenmiştir.

E1 “*başkasının yaptığı kötü şeylerin benim üzerime kalacak olması.*” Grup lideri “böyle zamanlarda ne düşünüyorsun? E1 “*acaba beni dövecekler mi diye düşünürüm.*” Grup lideri “bu durumlarda ne hissediyorsun?” E1 “*hırsızlık damgası yiyeceğim diye korkuyorum.*” Grup lideri “peki bu durumlarda ne yapıyorsun?” E1 “*kanıtlamaya çalışıyorum.*” Grup lideri “yaşadığın ikinci stresli durumdan bahsedebilir misin?” E1 “*ailemin yanına gidememem.*” Grup lideri “böyle zamanlarda ne düşünüyorsun?” E1 “*ailemin beni bırakacağını düşünüyorum.*” Grup lideri “bu durumlarda ne hissediyorsun?” E1 “*üzüntü.*” Grup lideri “peki bu durumlarda ne yapıyorsun? E1 “*ailemin yanına izin verildiği sürece bol giderim*” diye belirtmiştir. E1’in bu paylaşımından sonra diğer üyeler de kendi deneyimlerini paylaşmışlardır. Grup lideri her birine ne düşündüğünü ne hissettiğini ve ne yaptığını sormuştur. Böylelikle stresli durumlarda kişilerin kendi düşünce, duygu ve davranışları hakkında farkındalık kazanmaları sağlanmaya çalışılmıştır.

Grup lideri tarafından üyelere stres yaşantılarının davranışlarımızı nasıl etkilediğini somut olarak gösterebilmek için Fransa -Türkiye Dünya kupası karşılaşmasında 88.

dakikasında penaltı atmak zorunda kalan bir öğrencinin görüntüleri izletilmiştir. Grup üyelerinden oyuncunun penaltı atışı öncesi ve sonrası düşünce, duygu ve davranışlarının neler olabileceğini tahmin etmeleri istenmiştir.

Grup üyelerinden gelen cevaplar doğrultusunda onlara stres durumunda ortaya çıkan duygu ve düşüncelerin ve önemi anlatılmıştır. Olayları algılamayı ve değiştirmenin daha az stres oluşturduğunu ve olumlu algılamının önemi açıklanarak oturum sonlandırılmıştır.

Onuncu Oturum

Oturumun Amacı: Öfke ve stres yaşantılarıyla başa çıkma

Oturum Süreci:

Geçen oturumun özeti yapılarak oturuma başlanmıştır. Daha sonra üyelere, öfke ve stresle başa çıkmak için neler yaptıkları sorulmuştur.

E1 *“ben örnek vermek istiyorum. Ailemden ayrıldığımda üzüntüden strese giriyorum. Öldüm öldüm dirildim. Ve bu zamanlarda hocam benimle ilgileniyor bende mutlu oluyorum.”* E2 *“ya susarım ya da yüzüne vurup giderim. Bir şeylerle uğraşarak müzik dinleyerek geçiriyorum.”* E6 *“bir gün yurda gideceğimizi söylediler, ağladık, üzücü ve tuhaf geldi ve strese girdim. Sonra alışyorsun ve alışınca da ne öfke ne de stres kalıyor.”* E7 *“öfke olan yerden uzaklaşıyorum, içimden sabır çekerek. Sonra bana iyi gelen birini ararım.”* E6 *“yurda ilk geldiğim gün iki hafta yemek yemedim, hastalandım çünkü yurt ortamı beni strese sokmuştu. Daha sonra zaman zaman annem ile konuşmaya başladım. Annem üzülme bugünlerde geçer der. Annem ile konuşmak benim stresimi azaltır. Stresim azalınca daha olumlu dönüşler aldığım farkındayım”* diye ifade edilmiştir.

Bu paylaşımlardan sonra gruba, öfke ve stres belirtilerini fark ettiklerinde rahatlamak için nefes alma ve gevşeme egzersizlerini kullanabilecekleri bilgisi verilmiştir. Daha sonra ise müzik eşliğinde nefes düzenleme alıştırmaları ve gevşeme egzersizi yaptırılmıştır. Geri dönüt olarak grup üyeleri olumlu yorumlarda bulunmuşlardır.

Onbirinci Oturum

Oturumun Amacı: Problem çözme basamaklarını öfke ve stres yaşantılarına uygulama

Oturum Süreci:

Son iki oturumun özeti yapılmış ve üyelerin kendilerini öfkeliendiren davranışları hatırlamaları istenmiştir. Bu davranışları yeniden grupta ifade etmek isteyip istemedikleri sorulmuştur. Grup üyelerine kendilerini öfkeliendiren davranışların neler olduğu sorulduğunda; Bazı üyeler daha önce kendilerini öfkeliendiren davranışları yeniden anlatmışlar bazı üyeler de daha önce söz etmedikleri davranışlardan söz etmişlerdir. E1 *“el*

kol hareketi yapması ve arkamdan konuşulması”, E7 “Saygısızlık ve küfür edilmesi, haksızlık beni öfkelenendirir”, E6 “yanımdaki insanların davranışları, saygısızlık, yalan ve boş konuşan insan”, E3 “arkamdan iş çevirilmesi, haksızlık, ihanet ve aldatılmak”, E4 “karşımdaki insanın beni dinlememesi, kulağımın yanında yemek yenmesi, dişle ip çekmesi” olarak cevaplandırmışlardır.

Daha sonra üyelere problem çözme oturumunda verilen bilgileri ve yapılan tartışmaları hatırlayıp hatırlamadıkları sorulmuştur. Üyeler bu konuda kısa bir özet yapmışlardır. Bu oturumda ise problem çözme basamaklarını kullanarak öfkelendiğimiz durumlarda ya da strese girdiğimiz durumlarda nasıl kullanabileceğimizi tartışacağımız ifade edilmiştir. Grup üyelerini kendilerini öfkeleniren veya strese sokan durumlara ilişkin vermiş oldukları örneklerle ilişkili basit senaryolar hazırlayarak bunları grup içerisinde canlandırmaları istenmiştir. Canlandırmadan sonra ise canlandırılan olayın uygun problem çözme basamakları ile nasıl çözüleceği, öfke kontrolünün nasıl yapılacağı grupta tartışılmış ve senaryolar bu açıdan da canlandırılmıştır. Sonrasında ise üyelere rol yaşantılarında neler hissettikleri sorulmuş ve paylaşım yapmaları istenmiştir.

Onikinci Oturum

Oturumun Amacı: Oturumların sonlandırılması

Oturum Süreci:

Gruptan, programın başından sonuna kadar yapılanları özetlemesi istenmiştir. Bu özetlemeden sonra ise her bir grup üyesinden programa ilişkin düşünce ve duygularını ifade etmesi istenmiştir.

E1 *“ben ara ara sinirlenirim ama hiçbir zaman haksız yere kimseye öfkemi göstermem. Ama bu durumlarda en azından yalnız olmadığımı gördüm.”*

E2 *“genellikle ben içime atarım bu olayları, ama artık grup sayesinde farkettim ki duygu ve düşüncelerimizi paylaşarak daha iyi hissettirecek ve kolay çözümlere ulaşabileceğimizi gördüm. Bundan dolayı gerekli gereksiz hiçbir şeyi kafaya takmayıp karşımdaki insanla paylaşacağım”.*

E6 *“ben normalde de sakin bir yapıya sahibim fazla öfkelenmem ama bu grup sayesinde nasıl bir iletişim kurabilirim bunu öğrenme fırsatım oldu”.*

E3 *“ben genelde insanları çok çabuk öfkeleniren bir yapıya sahibim bunun farkındayım ama nasıl baş edebileceğimi az çok tahmin ediyorum”.*

E4 *“ben istediğim olduğu zaman problem yaşamıyorum. Fakat istemediğim bir problemle karşılaşınca halledemeyeceğimi düşünüp ağlıyordum. Ya da utanıyordum başkaları ne diyecek benim için güçsüz diyecek. Ama artık yalnız olmadığımı*

düşünüyorum. Gücümün farkına vardım. Bir problem varsa hemen yenilgiyi Kabul edip çekilmek yerine kabullenip şimdi ne yapabilirim bunu düşüneceğim”.

Bu paylaşımlardan sonra Yaşam Becerileri Ölçeği'nin son test uygulamasına geçilmiştir.

Son olarak, her bir grup üyesine “Yaşam Becerilerini Geliştirme” programına katıldığına ilişkin katılım belgelerinin dağıtılıpoturum sonlandırılmıştır.

Grup odaklı sosyal hizmet müdahalesi, grup öncesinde ve sonrasında uygulanan Yaşam Becerileri Ölçeğinden alınan puanların karşılaştırılması ve üyelerin grup sürecine ilişkin deneyimlerinin neler olduğunun belirlenmesi ile değerlendirilmiştir.

Tablo 2, ölçekten alınan puanların karşılaştırılmasını göstermektedir. Bu tabloda 8 üyenin, Yaşam Becerileri Ölçeğinde yer alan ‘Karar Verme-Problem Çözme’, ‘Öfke Kontrol’, ‘Stresle Başa Çıkma’, ‘Kişilerarası İlişki’ alt boyutlarına ilişkin puanları karşılaştırılmıştır.

Tablo 2. Grup Odaklı Sosyal Hizmet Uygulaması Kapsamında Yaşam Becerileri Ölçeğinden Alınan Puanlar

Üyeler		Karar Verme/ Problem Çözme	Öfke Kontrol	Stresle Başa Çıkma	Kişilerarası İlişki
E1	Ön Test	12	9	9	12
	Son Test	13	11	13	9
E2	Ön Test	13	14	8	16
	Son Test	14	11	14	9
E3	Ön Test	16	12	13	12
	Son Test	18	11	13	13
E4	Ön Test	13	16	14	15
	Son Test	18	13	15	14
E5	Ön Test	9	13	12	13
	Son Test	17	10	12	8
E6	Ön Test	13	10	11	14
	Son Test	12	17	12	12
E7	Ön Test	11	8	10	15
	Son Test	12	6	10	12
E8	Ön Test	17	12	14	17
	Son Test	18	15	14	15
Toplam Puan	Ön Test	396			
	Son Test	418			

Grup odaklı sosyal hizmet uygulamasına katılan üyelerin ön testten aldıkları toplam puan 396 olup; son testten aldıkları toplam problem çözme becerisi puanı 418'dir.

Aşağıda üyeler ön test son test puanları açısından değerlendirilmiştir.

Ergen 1

Toplamda on iki oturuma katılmıştır. Üyenin kişiler arası ilişkiler hariç diğer alanlardaki puanlarında artış olduğu görülmüştür. Üyenin özellikle öfke kontrolü konusunda olumlu değişimler yaşamış, bu konuda grup, kendisine yarar sağlamıştır.

Grup süreci boyunca oturumlarda liderlik özellikleri göstermiş ve gruba yarar sağlama amacı olduğu gözlemlenmiştir. Tüm oturumlara düzenli olarak katılmıştır gruba katılım motivasyonu yüksek olmasının grup içerisindeki katılımı olumlu olarak yansıdığı gözlemlenmiştir.

Ergen 2

Toplamda dokuz oturuma katılmıştır. Üyenin ön test ve son test puanları karşılaştırıldığında karar verme /problem çözme ve stresle başa çıkma puanlarında bir yükselme olurken öfke kontrolünü sağlama ve kişisel arası ilişki kurmada puan düşüşü olduğu gözlemlenmiştir.

Üye, diğer üyelere göre daha az sayıda oturuma katılmış olsa da katıldığı oturumlar doğrudan stresle başa çıkma yöntemlerinin anlatıldığı oturumlardır. Bu durumun üyenin öfke kontrolünü sağlamada daha yeterli olarak değerlendirmesinde etkili olmuş olabileceği düşünülmektedir.

Ergen 3

Üye, ilk oturumda, sonraki oturumlara devam etmek istemediğini ifade etmiş olmasına rağmen kendi isteği ile tüm oturumlara düzenli katılım sağlamıştır. Ön test son test karşılaştırmasında problem çözme ve karar verme alt ölçeklerinde üyenin son testte yaşam becerilerini geliştirmede en yüksek puan alan üç üyeden biri olduğu görülmüştür.

Üyenin ön test ve son test puanları karşılaştırıldığında karar verme /problem çözme ve kişiler arası ilişki puanlarında bir yükselme olurken, öfke kontrolünü sağlama alt ölçeğinde puan düşüşü ve stresle başa çıkma da ise bir değişim olmadığı gözlemlenmiştir.

Grup çalışması süreci içerisinde motivasyonu en yüksek olan ve kendini en çok açan üyelerden olmuştur. Bir gruba dâhil olma ihtiyacı olduğu ve riskli gruplara dahil olmaya yönelimi olan bir üye olduğu gözlemlenmiştir. Bu açıdan grup, üyenin dahil olabileceği ve üyeyi olumlu açıdan etkileyebilecek bir grup olmuştur. Beklendiği gibi grup süreci sonunda üyenin grup içerisinde kazanımlarını grup dışı yaşantısına da yansıttığı

gözlemlenmiştir. Yaşam becerilerini geliştirmesi açısından grup sürecinden yararlandığı görülmüştür.

Ergen 4

Toplamda on bir oturuma katılmıştır. Üyenin ön test son test puan karşılaştırmasında karar verme ve problem çözme ve stresle başa çıkma becerilerini daha yeterli olarak değerlendirmiş olduğu görülmüştür. Kişiler arası ilişkiyi ise büyük fark olmamakla beraber daha yetersiz olarak değerlendirilmiştir. Öfke kontrolü becerisi kazanımı da yetersiz kaldığı görülmüştür.

Üye sadece bir oturuma katılım sağlayamamıştır. Üye, grup içerisinde kendine en az açan ve en az paylaşımda bulunan üyelere karşı, devamlılık göstermiştir. Devamlılığı sayesinde üyenin gruptan yarar sağladığı düşünülmüştür. Grup sürecinde paylaşım düzeyi az olmasına karşın üyenin gruptan yarar sağlayabildiği görülmektedir. Grup süreci içerisinde lider tarafından problem çözme basamakları gibi konularda bilgilendirme yapılmış olmasının ve yaş dönemi itibarıyla sadece bir grup içinde bulunmasının da olumlu etki sağlayabildiği düşünülmektedir.

Ergen 5

Toplamda dokuz oturuma katılmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında da alt boyutlardan karar verme ve problem çözme becerilerinde kendini yeterli değerlendirmiştir. Öfke kontrol ve kişiler arası iletişim de ise daha yetersiz olarak değerlendirdiği görülmektedir. Üyenin stresle baş etmede ön test ve son testte aynı puanı aldığı ve bu yaşam becerisi kazanımında bir değişim kat etmediği görülmektedir. Kişilik özelliklerinin de üyelerin grup sürecinden yararlanmalarında önemli bir etken olduğu düşünülmektedir.

Üye, grup içerisinde ise süreç boyunca giderek kendini daha iyi ifade edebilmeye hatta bazı üyelere grup dışındaki kırgınlık ya da kızgınlığını da daha ifade edebilmeyi başlamıştır. Yaşam becerileri kazanma açısından olmasa da geliştirebilmesi açısından grup sürecinden yararlandığı gözlemlenmiştir.

Ergen 6

Toplamda on iki oturuma katılmıştır. Üyenin öntest son test puanları karşılaştırıldığında; son testte stresle baş etme yaşam becerisi değerlendirmesinde en olumlu değişimi gösteren üye olduğu görülmektedir. Alt boyutlar açısından bakıldığında; öfke kontrol ve stresle başa çıkmada daha yeterli olarak değerlendirdiği görülmektedir. Karar verme ve problem çözme becerileri ve kişiler arası iletişim açısından ise daha yetersiz olarak değerlendirmiş olduğu görülmüştür.

Üye, grup başlangıcında üyelerin paylaşımları ile alay eden davranışlar sergileyen bir üyeydi. Özellikle grubun başlangıç ve gelişme evresinin bir kısmı boyunca diğer üyeleri dinlemede üyenin zorlandığı gözlenmiştir. Gizliliği en çok sorgulayan ve gruba güven duymadığı için paylaşımda bulunmaktan çekindiğini ifade eden üye olmuştur. Bu ifade ve davranışlarına karşın üyenin gruba devamlılığının, katılım motivasyonunun iyi düzeyde olduğu gözlemlenmiştir. Üyenin grup sürecinden yararlanmış olduğu görülmektedir.

Ergen 7

Üye, dokuz oturuma katılmıştır. Üyenin öntest son test puanları karşılaştırıldığında; yaşam becerileri kazanımı ve geliştirilmesinde son teste göre en yetersiz üye olduğu görülmüştür.

Benzer şekilde değerlendirmelerine ölçeğin alt boyutları açısından bakıldığında; karar verme ve problem çözme becerilerini daha yeterli değerlendirmiş olduğu, öfke kontrolü ve kişiler arası iletişim açısından yetersiz değerlendirmiş olduğu, stresle başa çıkma açısından ise herhangi bir değişimin olmadığı görülmüştür.

Ergen 8

Toplamda on oturuma katılmıştır. Ölçek değerlendirmesinde alt boyutları açısından bakıldığında; kişiler arası iletişim açısından kendisini daha yetersiz olarak değerlendirdiği görülmüştür. Üyenin karar verme ve problem çözme becerisi ve öfke kontrolünü sağlamada kendini daha yeterli olarak değerlendirmiş olduğu görülmektedir. Stres ile başa çıkma alt boyutunda ise herhangi bir değişimin olmadığı görülmüştür.

Üye, süreç içerisinde grupta anlatılan konuları zaten bildiğini ifade etmiştir. Liderin, üyeye bildiği konularda diğer üyelere katkı sağlayabileceğini belirtmesi üzerine üyenin grup sürecinde daha aktif katılım sağladığı kendini daha iyi ifade etmeye başladığı gözlemlenmiştir. Üyenin grupsürecindeki gelişimine bakıldığında gruba katkı sağladığını düşünmesi ile birlikte gruptan da yararlanmaya başladığı gözlenmiştir.

Aşağıdaki Tablo'da üyelerin Yaşam Becerileri Ölçeği'nin alt boyutlarına ilişkin puan değişimlerinin yönü görülmektedir.

Tablo 3. Grup Odaklı Sosyal Hizmet Uygulaması Kapsamında Yaşam Becerileri Ölçeğinden Alınan Puanların Genel Değerlendirilmesi

Ergen	Katıldığı Oturum sayısı	Karar verme/ Problem Çözme	Öfke Kontrol	Stresle Başa Çıkma	Kişiler Arası İlişki
E1	12	+	+	+	-
E2	9	+	-	+	-

E3	12	+	-	0	+
E4	12	+	-	+	-
E5	10	+	-	0	-
E6	12	-	+	+	-
E7	12	+	-	0	-
E8	11	+	+	0	-

Tablo 3'te grup odaklı sosyal hizmet uygulamasına katılan ergenlerin katıldığı oturum sayısı (toplam 12 oturum) ve oturumlar boyunca kazandırılması ve güçlendirilmesi öngörülen yaşam becerileri (karar verme/ problem çözme, öfke kontrol, stresle başa çıkma, kişiler arası ilişki) testinde aldıkları puanlar sonucu gözlenen değişimler genel değerlendirilmesi yapılmıştır. + işareti üyenin ilgili alt boyuttaki puanında yükselme olduğunu; - işareti ilgili alt boyuttaki puanda azalma olduğunu, 0 ise puanda bir değişim olmadığını ifade etmektedir.

Tablo 3'te görüldüğü gibi ergenlerin yapılan oturumlara katılımı oldukça yüksek olmuştur. Yapılan grup odaklı sosyal hizmet uygulamaları sonucu en olumlu değişim ergenler de karar verme/problem çözme yaşam becerisinde gözlemlenmiştir. Yapılan grup odaklı sosyal hizmet uygulamasında en az gelişim gösterilen yaşam becerisi ise kişiler arası ilişki yaşam becerisi olmuştur.

Bu sonuçlara bakıldığında yapılan grup odaklı sosyal hizmet müdahalesi örneğinde yapılan uygulamalar sonucunda, karar verme ve problem çözme yaşam becerisinde ve stresle başa çıkma yaşam becerisinde olumlu sonuçlar alındığını söylemek mümkündür. Buna karşın, öfke kontrolü ve kişiler arası ilişki yaşam becerileri kazanımında olumlu bir değişim olmamıştır. Bunun temel nedeni ergenlerin, grup oturumlarında da dile getirdikleri gibi ciddi ve ağır travmalar yaşamış olmaları, kurum ortamında olmak nedeniyle diğer insanlara güvenmekte zorlanmaları olabilir. Ergenlerin travmalarının rehabilitasyonu için sistemli ve uzun süreli müdahalelere ihtiyaç duyulduğu belirlenmiştir.

BÖLÜM IV

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Grup Odaklı Sosyal Hizmet Müdahalesine İlişkin Sonuçlar

Bu çalışmada, koruma ve bakım altında olan ergenlere temel yaşam becerilerinin kazandırılmasında grup odaklı sosyal hizmet müdahalesi etkililiğini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaçla 8 ergenle, duyguları tanıma ve ifade edebilme, etkili dinleme becerisi oluşturma, girişken davranışı öğrenme, problemi tanıma ve problem çözme basamaklarını öğrenme, öfkeyi tanıma, tanımlama, öfkenin düşüncelere ve bedene olan etkisini kavrama, öfkeyle başa çıkma, stres kavramını belirleme, stres kaynaklarını ve belirtilerini fark etme, bireysel stres yaşantılarını tanıma, duygu ve düşüncenin stres üzerindeki etkisini fark edebilme, öfke ve stres durumlarında nefes ve gevşeme tekniklerini kullanabilme gibi önemli yaşam becerilerinden oluşan 12 oturumluk grupla sosyal hizmet uygulaması gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın etkililiğini belirleyebilmek için uygulamadan önce ve sonra Yaşam Becerileri Ölçeği uygulanmış ve puanlar karşılaştırılmıştır. Ek olarak, grup süresince ve sonunda yapılan çalışmalar üyeler tarafından değerlendirilmiştir.

Üyelerin çoğunluğunun grup çalışmalarına sürekli olarak devam etmesi grup üyelerinin katılım konusunda birlikte hareket etmiş olması grup bilincinin oluşmasına fayda sağlamıştır. Bu durum aynı zamanda yapılacak olan diğer grup çalışmaları için bir motivasyon kaynağı olmuş ve kişisel arası sağlıklı iletişimin kurulmasına katkı vermiştir.

Ön test ve son test puanlarına bakıldığında en olumlu değişim alanının karar verme/problem çözme ve stresle baş etme yaşam becerilerinde olduğu gözlemlenmiştir. En az gelişim gösterilen yaşam becerisi alanı ise kişiler arası ilişki olmuştur.

Üyeler kurum içerisinde çoğunlukla kendine yakın gördükleri arkadaşlarıyla zaman geçirmek isteyip, anlayamadığı diğer çocuklarla aynı etkinlikte olmayı istemeyebilmektedir. Fakat grup sürecinde çocukların aralarında kişilerarası sağlıklı iletişim becerisi kazanmalarının onlarda pozitif bir etki yarattığı ve etkili dinleme becerisi kazandıkları gözlemlenmiştir. Böylelikle yakın olmadıkları diğer ergenler ile de iletişim kurmaya çalıştıkları belirlenmiştir.

Ergenler daha önce hiçbir grup çalışmasına katılmamış olmalarından dolayı grup çalışmasına ilgi göstermişlerdir. Ancak ilk oturumlarda paylaşım yapmayı reddetme davranışı görülmüş olsa da süreç içerisinde fikirlerini paylaştıkça grup çalışması daha da

verimli hale gelmiştir. Bu süreç içerisinde ergenlerin kendilerini daha iyi tanıma ve ifade etme becerilerinin geliştiği gözlemlenmiştir.

Oturma düzeninde ikili gruplaşmalar olduğu görülmüştür. Kurumda aynı odada kalanlar beraber oturmuşlardır. Ergenlerin kurumdaki rutin yaşamlarında kurallara uymakta güçlük çekmesine karşın grup sürecinin başından itibaren belirlenen kurallara uyum sağladıkları gözlemlenmiştir. Bu olumlu gelişmeden yola çıkarak, kurumdaki bazı kuralların oluşturulmasında ergenlerin katılımına yer verilmesi onların kurum kurallarına uyumunu kolaylaştırabilecektir.

Grup sürecinde ergenlerin çoğunda girişken davranışların olmadığı, örneğin hayır diyebilme becerilerinin olmadığı fark edilmiştir. Bunun üzerine grup içerisinde alıştırmalar yapılarak ve ev ödevleri verilerek grup sürecinde kendilerine olan özgüvenleri geliştirilmiş, düşüncelerini daha net bir şekilde ifade etmeleri sağlanmıştır.

Grup oturumlarında duygular ve duyguları fark etmek konusunun ele alınması oldukça etkili olmuştur. Özellikle öfke ve öfke duygusunun kaynakları etkileri hakkında yapılan uygulamalar, rol oyunları, verilen ev ödevleri ergenlerin bireysel olarak kendi öfkelerini tanımalarını ve anlamalarını kolaylaştırmış bu da akranları ve personel ile olan ilişkilerinde düzelmeye yol açmıştır. Benzer şekilde stresle başa çıkma tekniklerinin öğretilmesinin de ergenler açısından oldukça işlevsel olduğu görülmüştür.

Adölesan döneminde akranların düşünceleri çocukların davranışlarında oldukça etkili olduğu bilinmektedir. Grup çalışması üyelerin kendilerini ifade etmeleri ve yargılanmadan kabul görmeleri için bir fırsat olmuştur. Bu açıdan özellikle okulda ve toplumda ciddi sosyal dışlanma yaşayan bu ergenler için bir gruba ait olma ve kabul görme ihtiyacı karşılamıştır.

Süreç içerisinde, bazı üyelerin grup çalışmasına yardımcı olması ve bu durumun grubun diğer üyelerini olumlu yönde etkilemesi grup içi motivasyonu arttırmıştır. Grup içi motivasyonunun artması stresle başa çıkma becerilerini geliştirmeleri üzerinde etkili olmuştur.

Korunma ve bakım altında olan ergenlerin yetiştikleri ortamların yaşamlarını, hayata bakış açılarını, sosyal çevrelerini, arkadaşlık kurmalarını, eğitim durumlarını, toplumsal olaylara duyarlılıklarını, giyiniş tarzlarını, vb. alanları olumsuz etkilediği bilinmektedir. Bu tarz davranışlar öğrenilmiş davranışlar olduğu için davranış değişikliği yapmak grup çalışmaları ile mümkün olabilmektedir. Örneğin, grup çalışmasının ilk oturumlarında çocukların saç kesim stilleri, giyiniş tarzları gayet sıradan ve genelde özensiz iken sonraki oturumlarda üyelerin özgüvenlerinde ve kendilerini rahatça ifade etme biçimlerinde

belirgin bir farklılaşma olmuş ve saç traşları, giyimleri özenli, kendi karakterlerini yansıtacak bir biçimde değişmiştir.

Yapılan çalışma sonucunda çocukların arkadaşlarıyla öncelikle karar verme-problem çözme becerisi, öfke kontrolünü sağlama becerisi, stresle başa çıkma becerisi ve kişilerarası ilişki kurma becerisigibi dört temel yaşam becerisini kazandıkları görülmüştür. Kurum bakımı altında olan ergenlerin ayrıca; sağlıklı iletişim kurdukları, yeni arkadaş edindikleri, çeşitli yaşam becerilerini geliştirdikleri, toplumsal faaliyetlere katıldıkları, farkındalık düzeylerinin arttığı, sorunlarıyla baş etmeyi öğrendikleri, eğlendikleri ve sosyal etkinliklere zaman ayırdıkları tespit edilmiştir.

4.2. Öneriler

Araştırmadan çıkan sonuçlar doğrultusunda öneriler şu şekilde ifade edilebilir:

Meslek elemanlarının iş yükünün fazla olması ergenlerin gereksinim duydukları rehberlik ve yönlendirme hizmetlerini ihtiyaç anında yeteri kadar alamamalarına neden olmaktadır. Bu durum hem meslek elemanlarında hem de ergenlerde strese sebep olmakta, kurum çalışanlarının çalışma verimliliğini düşürmekte ve ergenlerin takip sürecini zorlaştırmaktadır. Bundan dolayı, bu alanda çalışan meslek elemanlarının sayısının artırılması önemlidir.

Meslek elemanları ergenlerle sağlıklı bir iletişim kurmadıkları zaman ergenlerin öfke kontrollerini sağlayamadıkları gözlemlenmiştir. Bu yüzden kuruluştaki kalan çocuk profiline göre o alanda uzmanlaşmış meslek elemanlarının kuruluşlara yerleştirilmesi çocukların üstün yararına olacağı düşünülmektedir. Aynı zamanda bu alanda çalışan meslek elemanlarının ergenlere çeşitli yaşam becerisi kazandırabilmeleri için meslek elemanlarına bu alanda gerekli eğitimlerin verilmesinin yanında yeterli fiziksel ve maddi imkân ve olanaklar sağlanmalıdır.

Kuruluştaki personelin çocuklara farklı tutum ve davranışlar göstermesinden dolayı çocukta davranış problemi meydana getirmektedir. Bunun yanında, kurum personelinin kendi içerisinde yaşadıkları problemleri çocuklara yansıtması çocuklar ve personel arasında iletişim problemleri yaratmasına sebep olmaktadır. Bu problemlerden kaynaklı olarak çocuklar kendi isteklerini kurum personeline yaptırmak için her şeyi fırsata çevirmeye çalışmaktadır. Bunun önlenmesi için kuruluştaki personele düzenli eğitim verilmesi gerekmektedir.

Adölesan döneminde olan ergenlerin enerjilerini doğru ve yararlı bir şekilde harcayabilecekleri alanların varlığının olması onların sağlıklı bir birey olarak bu dönemi

geçirecekleri bilinmektedir. Bundan dolayı kurum konumunun çocukların spor ve sanat etkinliklerini yapmaları için uygun olması ya da kurum içerisinde spor kompleksi ve sanat odalarının bulunması ergenlerin yaşadıkları stres durumlarını kontrol altına alabilmelerine yardımcı olacaktır. Böylelikle ergenlerin stresli durumlarında duygularını kontrol altına almaları için spor ve sanatsal faaliyetler yapabileceği alanlara yönlendirilerek ergenlerin psikolojilerinin pozitif yönde değiştirilebileceği düşünülmektedir. Ergenlerin kaldığı bu tarz kuruluşların şehir merkezlerinde olması ergenlerin sosyal etkinliklere katılımını artıracakı düşünülmektedir. Nitekim şehir merkezine yakın kuruluşların olması ergenlerin topluma adaptasyon sağlamalarını kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Grup oturumlarında üyeler, bazen okul yönetimlerinin ve öğretmenlerin kendilerine kötü davrandıklarını ve kendilerini istemediklerini, dışladıklarını ifade etmişlerdir. Bu sorunun kurumunda karşılaşılan genel bir sorun olduğu diğer kurum personeli ile de tartışılarak belirlenmiştir. Sorunun çözümü için ergenlerin devam ettiği okulların yönetimleri, üyelerin öğretmenleri ve sınıflarındaki diğer çocukların velileri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler sonucunda okulun genel dışlayıcı tavrında olumlu değişimler meydana gelmiştir. Bu nedenle kurumda kalan n okulları ile yakın ilişki kurulması ve düzenli olarak bu ilişkinin sürdürülmesi gereklidir.

Ergenlik döneminin kendine has zorlu bir süreç olduğu ve bu dönemden kaynaklı olarak ergenlerin birtakım sorunlar yaşadığı bilinen bir gerçektir. Bazı sorunların sadece yurttan kalan çocuklara özgü olmadığı, akranlarının da benzer problemler görülebilmektedir. Bu dönemleri sağlıklı bir şekilde atlatabilmeleri ergenlerle sağlıklı iletişim kurularak gerekli psiko-sosyal desteğin verilmesi gerekmektedir (örneğin cinsellik eğitimi).

Tertip (aile yanından alınan) ve yurt geçmişi (yurtta büyüyen) olan çocukların aynı kuruluşa yerleştirilmesi, aynı ortamı paylaşması çocukların kurum sürecindeki adaptasyonunu olumsuz yönde etkileyebilmekte, yaşam becerisi kazanmalarını ve geliştirmelerini aksatmalarına sebep olabilmektedir. Ergenlerin yaş ve gelişim özelliklerine uygun kurumlara yerleştirilmeleri yaşam becerilerini geliştirmeleri açısından yarar sağlayacaktır.

Koruma ve bakım altında olan çocuklara yönelik yapılan gönüllülük ve koruyucu aile çalışmaları bazen olumsuz durumların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Örneğin çocuğa ajitasyon duygusu ile yaklaşıldığı için her istediği yapılmakta ve karşılanmakta bu durumda çocuklar üzerinde karar verme ve problem çözme becerilerini

geliştirememelerine sebep olmaktadır. Koruyucu aile veya gönüllük esaslı çalışmalar daha kontrollü olması önemlidir.

İhmal ve istismar mağduru olan çocukların aynı kuruluş içerisinde bulunması çocukları psikolojik olarak olumsuz etkilemekte ve kurum personellerinin bu çocuklara aynı anda ve ortamda yaşam becerisi kazandırmakta yetersiz kalmaktadır. İstismar mağduru olan çocuk daha ağır travmalara sahip olduğundan daha korunaklı bir yerde sağaltımı yapılması gerekmektedir. Çünkü farklı dezavantaja sahip olan çocukların öfke kontrolü ve stres durumu aynı oranda değildir. Farklı dezavantaja sahip çocukların aynı ortamda bulunması kurumda çalışan personelin de çocukların yaşam becerilerinin gelişmesinde doğru ve etkili eğitimi verememesine sebep olmaktadır.

Kurum çalışmalarının çeşitli zaman periyotlarında problem çözme, öfke kontrol, stresle başa çıkma, kişilerarası ilişki eğitimleri verilmelidir.

KAYNAKLAR

Akgün, Ş., Kublay G. (2012). Yetiştirme yurdunda kalan 16-18 yaş grubundaki adölesanların anksiyete düzeylerinin belirlenmesi. *Turkish Journal of Research & Development in Nursing*, 14(1).

Aktaş, A.M. (2001). *Küçük gruplar dinamikleri ve süreci (1.Baskı)*. Ankara: Başkent Ofset.

Altshuler, S. J. (2003). From barriers to successful collaboration: Public schools and child welfare working together. *Social Work*, 48(1), 52-63.

Aral, N. (1997). *Fiziksel İstismar ve Çocuk*, Ankara: Tekışık Veb Ofset Tesisleri.

Aslan, B. (1997). *Kurum bakımında bulunan korunmaya muhtaç çocukların davranış sorunları* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmetler Anabilim Dalı, Ankara.

Atlı, A., Kutlu M. (2012). Çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında çalışan personelin empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi. *Journal of Society & Social Work*, 23(1).

Avcı, M. (2011). Yazgının yokluğunda suçun varlığı meselesi ya da ailenin parçalanmasının suçla ilişkisi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1).

Bacanlı, F., Sürücü A. (2006). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin sınav kaygıları ve karar verme stilleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Educational Administration: Theory and Practice Einder*, 2006, (45), 7-35.

Baginsky, M. (2000). *Child protection and education: Summary of research and findings*. Erişim adresi: www.nspcc.org.uk/inform

Bedel, A., Arı, R. (2011). Kişiler arası sorun çözme beceri eğitiminin yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerin yapıcı problem çözme ve sürekli öfke düzeylerine etkisi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(4), 1-10.

Bilen, M. 2004. *Sağlıklı insan ilişkileri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Blome, W. W. (1997). What happens to foster kids: educational experiences of a random sample of foster care youth and a matched group of non-foster care youth. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 14 (1), 41-53.

- Bulut, I. (2013). *Gruplarla sosyal hizmet ders notları*. Başkent Üniversitesi.
- Büyüköztürk, Ş. (2000). *Deneysel Desenler. (1. Baskı)*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Candan, A. K. (2017). *Yetiştirme yurtlarında kalmış bireylerin toplumsal entegrasyonu* (Yüksek Lisans Tezi). Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Çetin, H. (2004). *Yetiştirme yurtlarındaki adölesanların benlik saygıları ve psikolojik belirtileri* (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara.
- Çetin, H. (2010). Korunmaya muhtaç çocukların bakımına yönelik etkin ve sistematik bir yaklaşım modeli. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3).
- Çoban, İ. A., Bulut, I. (2016). Cinsel istismara uğramış ergen kızlarla gruplarla sosyal hizmet uygulaması. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi-BÜSBİD*, 1(1).
- Danışık, N. D. (2005). *Ergenlerin sürekli öfke, öfke ifade ediş tarzları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Bolu.
- Demirbilek, S. (2000). Korunmaya muhtaç gençlerin topluma kazandırılmasında yetiştirme yurtları. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2).
- Deniz, M.E., Hamarta, E., ve Arslan, C. (2011). *Riskli gruplar için yaşam becerileri geliştirme programı (1.basım)*. Ankara: Maya Akademi.
- Duyan, V. (1997). *Sosyal grup çalışması uygulamasının ortopedi hastalarının kişisel ve sosyal uyum düzeylerine etkisi*. Ankara: Aydınlar Matbaacılık.
- Duyan, V., Sayar Ö. Ö., Özbulut, M. (2008). *Sosyal hizmeti anlamak ve tanımak (1.baskı)*. Ankara: Öncü Basımevi.
- Duyan, V. (2010). *Sosyal hizmet temelleri, yaklaşımları, müdahale yöntemleri*. Ankara: Öz Baran Matbaacılık.
- Elmacı, D. (2010). Günümüzün yetim kalan kuruluşları: yetiştirme yurtları. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (8) 4, 949-970.
- Geçtan, E. (1981). *Psikanaliz ve sonrası*. İstanbul: Hür yayınları.

Gökbayrak, Ş (2005). Avrupa Birliği'nin sosyal koruma sorunsalı olarak "sosyal içerme politikaları" çalışma ortamı, Cilt: 80. Erişim adresi: http://calismaortami.fisek.org.tr/wp-content/uploads/calisma_ortami80.pdf.

Güdek, K., Yetim, A., Baş, F., Kılıç, A. (2016). Ergenlik ve sosyal çalışma. *Journal of the Child/Cocuk Dergisi*, 16.

Gürvardar, D. (2001). *Yetiştirme yurdunda yetişen çocuklar ile ana-baba yanında yetişen çocukların umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Jackson, S., Martin, P. Y. (1998). Surviving the care system: education and resilience. *Journal of Adolescence*, 21(5), 569-583.

Jackson, S., Feinstein, L., Levacic, R., Owen, C., Simon, A. & Brassett-Grundy, A. (2002). *The costs and benefits of educating children in care*. Working paper 4, Centre for longitudinal studies. Erişim adresi: <http://eprints.ioe.ac.uk/4116/1/CLSCohortStudiesWorkingPaper4.pdf>

Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi (28. baskı)*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kaya, S. (2003). *Yetiştirme Yurtlarında Kalan Gençlerin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi ve Etkinliklerin Sosyalleşmeye Etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kesen, N. F., Deniz, M. E., Durmuşoğlu, N. (2007). Ergenlerde saldırganlık ve öfke düzeyleri arasındaki ilişki: yetiştirme yurtları üzerinde bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(17), 353-364.

Köknel, Ö (1996). *Bireysel ve toplumsal şiddet*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi

Masson, R. L., Jacobs E. E., Harvill, R.L., Schimmel, C.J. (2014). *Grup danışmanlığı stratejiler ve beceriler (1. baskı)*. Bal, N.B.(Ed), Ankara: Pegem Akademi

Özkan, Y., Kılıç, A. G. E. (2014). Çocuk ve aile odaklı sorunların çözümünde okul sosyal hizmet uzmanlarının önemi: uzmanların çocuk ve ailelerle çalışmada sahip oldukları beceriler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 183(183), 397-412.

Öztürk, M., Ünal, V. (2015). Yetiştirme yurdundan ayrılanların sosyalleşme ve toplumla bütünleşme durumları (Sivas örneği). *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 16(1), 119-134.

Pehlivan, İ. (1995). *Yönetimde Stres Kaynakları*, Ankara: Pegem Yayınları Personel Geliştirme Merkezi. Yayın No:16.

Piko, B. (2000). Percieved social support from parents and peers: Which is the stronger predictor of adolescent sustance use? *Substance Use and Misuse*, 35, 617-630.

Punar, H. (1988). *16-18 Yaş Grubu Korunmaya Muhtaç Çocukların Kaygı ve Uyum Düzeyleri* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Reçber, B. (2002). Bir özsaygı geliştirme programının yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerin özsaygı düzeyleri üzerinde etkililiği. *Toplum ve sosyal hizmet*, 22(1), 115-132.

Saral., Ş. H. (1990). *Samsun çocuk yuvası örneğinde korunmaya muhtaç çocukların davranış sorunları ve sosyal hizmetin müdahale yaklaşımları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi.

Saral, K. (2013). *Yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin stresle başa çıkma tarzları eğitim-öğretim yaşantılarında stresle başa çıkma ve sosyal karşılaştırma düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Saruç, S., Güneş, D. K. (2014). Suça sürüklenen çocuklar hakkında hazırlanan sosyal inceleme raporlarının mahkeme kararlarına etkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 25(1), 109-132.

Schvanevelt, J. D., Adams, G. R. (1983). Adolescence and the decision-making process. *Theory and Practice*, 22(2), 98-104.

Shulman, L. (1986). *Paradigms and research programs in the study of teaching: a contemporary perspective*. In M, Wittrock (Ed.), *Handbook of Research on Teaching*. NY: Macmillian Publishing Company.

Sheafor, B.W. ve Horejsi, C.J. (2014). *Sosyal hizmet uygulaması temel teknikler ve ilkeler (1. baskı)*. Çiftçi, D.B.(Ed), Ankara: Nika Yayınevi

Tambağ, H., Öz, F. (2005). Aileleri ile birlikte ve yetiştirme yurtlarında yaşayan ergenlerin öfke ifade etme biçimleri. *Kriz Dergisi*, 13(1), 11-21

Turğut, B. (2018). *Kadın sığınma evinde kalan çocuklarla öfke, arkadaşlık ilişkileri, kendini ifade edebilme ve toplu yaşam kuralları konulu grup odaklı sosyal hizmet uygulaması* (Yüksek Lisans Tezi). Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Tuzcuoğlu, S. (1989). *Korunmaya Muhtaç Çocukların Ergenlik Problemleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ulus, L. (2018). Ergen bireyler için yaşam becerileri. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırma Dergisi*. 5(12) 516-537.

Viner, R. M., Taylor, B. (2005). Adult health and social outcomes of children who have been in public care: population-based study. *Journal of the American Academy of Pediatrics*, 115(4), 894-899.

Yaşar F. (1996). *Elâziğ ve malatya illerindeki çocuk yuvası ve yetiştirme yurtlarında kalan korunmaya muhtaç çocukların fiziksel ve psiko-sosyal sorunlarının araştırılması* (Uzmanlık Tezi). Fırat Üniversitesi.

Yavuz, K. E. (2005). *Ergenlik döneminde yaşam becerileri eğitimi (program ve uygulamaları)*. Ankara: Ceceli Yayınları

Yolcuoğlu, İ. G. (2009). Türkiye'de çocuk koruma sisteminin genel olarak değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(18), 43-58.

Yolcuoğlu, İ. G. (2010). Çocukların ihmal-istismara uğramasında aile ve çocuklara yönelik risk faktörleri ve sosyal hizmet müdahalesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(1), 73-83.

Zastrow, C. (2014). *Sosyal hizmete giriş (2.Baskı)*. Çiftçi, D.B.(Ed), Ankara: Nika Yayınevi.

2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu. (1983).

Sayıllı Çocuk Koruma Kanunu. (2005).

EK 1: Ergen Bilgi Formu

Sevgili Gençler;

Aşağıdaki sorular sizlerin ihtiyaçlarınızı karşılayabilmemiz nedeniyle hazırlanmıştır. Soruları yanıtlarken lütfen isminizi yazmayınız. Sorularınıza vereceğiniz cevaplar gizli kalacak ve başka birisi ile paylaşılmayacaktır.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Doğum tarihiniz nedir?.....

Öğrenim durumunuz?

İlkokul Ortaokul Lise

Okula devam etme sıklığınız nedir?

Okula düzenli olarak gidiyorum

Okula düzenli olarak gitmiyorum, sık sık devamsızlığım oluyor

Eğer okula düzenli olarak devam etmiyorsanız bunun nedenlerini yazınız

.....
.....
.....
.....
.....

Okul başarı durumunuz nedir?

Çok iyi İyi Normal Başarısız

Düzenli olarak kullandığınız bir ilaç var mı?

Var Yok

Suçta sürüklenme öykünüz var mı?

Var Yok

Aşağıdaki özelliklerden hangisi sizi en çok yansıtmaktadır? Lütfen tek seçenek işaretleyiniz.

İçe dönük Dışa dönük Saldırgan

Arkadaşlarınızla olan ilişkinizi nasıl değerlendirirsiniz?

Oldukça sağlıklı ilişkiler içindeyim

Zaman zaman uyum sorunları yaşıyorum

Sık sık uyum sorunları yaşıyorum

Kuruluşta alışan personellerle olan olan ilişkinizi nasıl değerlendirirsiniz?

- Oldukça sağlıklı ilişkiler içindeyim
- Zaman zaman uyum sorunları yaşıyorum
- Sık sık uyum sorunları yaşıyorum

İş birliği, paylaşma, yardımlaşma davranışlarını ne kadar sıklıkla gösterirsiniz?

- Her zaman
- Sıklıkla
- Ara sıra
- Çok seyrek
- Hiçbir zaman

İçinde bulunduğunuz ortamın veya grubun kurallarına uyma davranışınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Her zaman uyarım
- Çoğunlukla uyarım
- Bazen uyarım
- Çok seyrek olarak uyarım
- Hiçbir zaman uymam

İstekleriniz yerine gelmediğinde, engellenmiş hissettiğinizde nasıl bir tepki gösterirsiniz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- Fiziksel şiddet uygulamam
- Sözel şiddet uygulamam
- Psikolojik şiddet uygulamam
- Uzlaşma yolunu denerim
- Kendi bedenine zarar veririm
- Eşyalara zarar veririm
-

Diğer.....
.....

Ekleme istediğiniz başka bir şey var mı?

.....
.....
.....

EK 2: Yaşam Becerileri Ölçeği

AÇIKLAMA:

Bu ölçek (sadece bazı maddeleri aşağıda belirtilmiştir) kişilerin yaşamlarındaki güçlükler karşısında gösterdikleri tepkileri incelemek için hazırlanmıştır. Sizin için sıkıntı veya stres oluşturan olayları ve bunlar karşısında genellikle neler yaptığınızı düşünerek, aşağıdaki ifadelerin her birinin size uygunluk derecesini belirleyiniz.

Ölçek maddelerini okurken, her bir maddede belirtilen durumu ne kadar sıklıkla yaptığınıza göre eğer davranışı hiçbir zaman yapmıyorsanız “Hiçbir zaman”, ilgili davranışı ara sıra yapıyorsanız “Ara sıra” ilgili davranışı devamlı yapıyorsanız “Her zaman” seçeneğinin bulunduğu sütundaki paranteze (X) biçiminde çarpı işareti koyunuz. Tüm ifadeleri okuyup, eksik işaretleme yapmamaya özen gösteriniz.

Okuduğunuz cümlelerin doğru veya yanlış cevapları yoktur, önemli olan sizin kişisel görüşünüzdür. Bu nedenle okuduğunuz cümle üzerinde uzun süre düşünmeden, içinizden gelen ilk cevabı vermeniz beklenmektedir. İlginiz ve katkınız için teşekkür ederiz.

		Hiçbir zaman	Ara sıra	Her zaman
1	Bir karar verdiğimde onun olumlu ve olumsuz yönlerini düşünürüm.	()	()	()
3	Bir sıkıntım olduğunda bunu anlatabileceğim birilerini ararım.	()	()	()
4	Bir karar vermeden önce kararın nasıl sonuçlar ortaya çıkaracağını düşünürüm.	()	()	()
5*	Bir sıkıntım olduğunda bunu ancak diğer insanlar çözebilir.	()	()	()
20*	Öfkeli olduğimde kendimi sakinleştirmekte zorlanırım.	()	()	()
21*	Yaptıklarım genellikle yanlış anlaşılır.	()	()	()
22*	Öfkeli olduğimde kavga ederim.	()	()	()
23	Haklı olduğum durumlarda kendimi savunmaktan çekinmem.	()	()	()

EK 3: Başkent Üniversitesi Etik Kurul Onayı

1993

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ Akademik Değerlendirme Koordinatörlüğü

Sayı : 62310886-604.01.01/ 39809
Konu : Nazlıcan Gültekin'in Etik Onay
Başvurusu Hk.

11/11/2019

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 04/10/2019 tarih ve 35230 sayılı yazınız.

Enstitünüz Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Nazlıcan Gültekin'in, Prof. Dr. Arzu İçağasioğlu Çoban danışmanlığında yürütmekte olduğu "Koruma ve Bakım Altında Olan Ergenlere Yaşam Becerileri Kazandırılması: Grup Odaklı Sosyal Hizmet Müdahalesi Örneği" başlıklı araştırma kapsamında, Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Çocuk Evleri Sitesinde kalan erkek ergenlere görüşme formunu uygulayabilme talebi, Sosyal ve Beşeri Bilimler ve Sanat Araştırma Kurulunda değerlendirilmiş ve bilgilerinize ekte sunulmuştur.

e-imzalıdır

Prof. Dr. M.Abdülkadir VAROĞLU
Kurul Başkanı

Ek : Değerlendirme Formu

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampüsü Fatih Sultan Mahallesi Eskişehir Yolu 18. Km 06790
Etimesgut/ANKARA
Birim Telefon No: 0 312 246 67 40 Faks No: 0 312 246 66 05
E-Posta: adk@baskent.edu.tr İnternet Adresi: www.baskent.edu.tr

Bilgi İçin: Gamze SONBAY
Unvan: Koordinatör
Telefon No: 246 66 66 / 2078

Sayı : 17162298.600-279
Konu : Anket Soruları

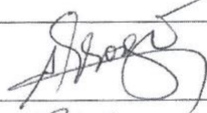
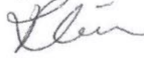
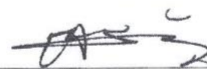
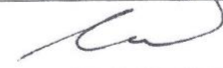
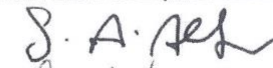
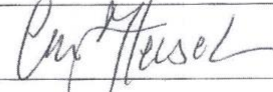

18 EKİM 2019

İlgili Makama

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Nazlıcan Gültekin'in, Prof. Dr. Arzu İçağasioğlu Çoban danışmanlığında yürütmekte olduğu "Koruma ve Bakım Altında Olan Ergenlere Yaşam Becerileri Kazandırılması: Grup Odaklı Sosyal Hizmet Müdahalesi Örneği" başlıklı araştırma kapsamında, Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Çocuk Evleri Sitesinde kalan erkek ergenlere görüşme formunu uygulayabilme talebi değerlendirilmiş ve yapılmasında bir sakınca olmadığı tespit edilmiştir.

Bilgilerinize saygılarımızla sunarız.

Başkent Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler ve Sanat Araştırma Kurulu

Ad, Soyad	Değerlendirme	İmza
Prof. Dr. M.Abdülkadir Varoğlu	Olumlu/ Olumsuz	
Prof. Dr. Kudret Güven	Olumlu/ Olumsuz	
Prof. Ali Sevgi	Olumlu/ Olumsuz	
Prof. Dr. Işıl Bulut	Olumlu/ Olumsuz	
Prof. Dr. Sadegül Akbaba Altun	Olumlu/ Olumsuz	
Prof. Dr. Can Mehmet Hersek	Olumlu/ Olumsuz	
Prof. Dr. Özcan Yağcı	Olumlu/ Olumsuz	

EK 4: Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Onayı

T.C.
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : 94952863-605.01-E.04
Konu : Bilimsel Araştırma Talepleri

16/01/2020

BAKANLIK MAKAMINA

Ekli çizelgede detaylı bilgileri bulunan ve ilgili Genel Müdürlükler tarafından uygun görülen bilimsel araştırma taleplerinin, ilgili Birim koordinesinde, gözetim ve denetiminde, günlük işleyişi aksatmadan, araştırmaya katılanların kişilik hakları ve güvenlikleri gözetilerek, ses-görüntü kaydı alınmaksızın, iş akışını aksatmayacak şekilde gönüllülük ve gizlilik esasları çerçevesinde, araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayımlanmadan önce Bakanlığımızdan izin alınması ve araştırma bitiminde bir örneğinin Başkanlığımıza gönderilmesi koşulları ile gerçekleştirilmesi hususlarını;

Olurlarınıza arz ederim.

Uygun görüşle arz ederim.

13.10.2020

Mehmet Selim BAĞLI
Bakan Yardımcısı

Yavuz YAMAN
Daire Başkanı

OLUR
13/10/2020

Zehra Zümrüt SELÇUK
Bakan

Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sok. No: 10/ A Kat: 27 Posta Kodu: 06510 Çankaya/ Ankara

(312)705 57 00
(312)705 57 22

Bilgi için: S.ÇETİN
Sos. Çal.

ASLI GIBİDİR

20 Ocak 2020

Emre TÖRE
Sube Müdürü

T.C
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
EĞİTİM VE YAYIN DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Sayı : 84459573-605.01-E.151633

20.01.2020

Konu : Araştırma Talepleri

DAĞITIM YERLERİNE

Başkanlığımıza iletilen ekte bilgileri bulunan araştırma talepleri Bakanlık Makamının 16/01/02020 tarihli ve 01 sayılı Oluru ile uygun görülmüş olup ekte gönderilmektedir.

Ekte gönderilen liste çerçevesinde İl Müdürlüğünüzü/Biriminizi ilgilendiren makale yayımının/araştırma talebinin uygulanmasını sağlanması ve ilgili kişilerin bilgilendirilmesi hususunda gereğini arz/rica ederim.

e-imzalıdır
Yavuz YAMAN
Bakan a.
Daire Başkan V.

Ek : TOPLU ONAY (4 sayfa)

Dağıtım:

Gereği:

ANKARA VALİLİĞİNE
(Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü)
İSTANBUL VALİLİĞİNE
(Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü)
İZMİR VALİLİĞİNE
(Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü)
ANTALYA VALİLİĞİNE
(Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü)
KOCAELİ VALİLİĞİNE
(Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü)

Bilgi:

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne
Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğüne
Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne
Kadının Statüsü Genel Müdürlüğüne
Personel Genel Müdürlüğüne

Not: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu çerçevesinde güvenli elektronik imzalı aslı ile aynıdır.

T.C. AİLE, ÇALIŞMA VE
SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sok. No: 10/ A Kat: 27
Posta Kodu: 06510 Çankaya/ Ankara
(312)705 57 00
(312)705 57 57

Bilgi için: Seval ÇETİN
Sosyal Çalışmacı
Telefon No: (312) 705 57 22

ps://belgenet.ailevecalisma.gov.tr/edys-web/pdfs19/web/viewer.xhtml?file=%2Fedys-web%2FonizlemeS... 20.01.20

7	Ankara Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü	Nazlı GÖLTEKİN	Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Bölümü yüksek lisans programı öğrencisi	Koruma ve Bakım Altında Olan Ergenlere Yaşam Becerileri Kazandırılması: Grup Odaklı Sosyal Hizmet Müdahalesi Örneği	Ankara Gölbaşı Çocuk Evleri Sitesi	Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
---	---	----------------	--	---	------------------------------------	----------------------------------